

Evaluation the Tax Literacy of Iranian Managers

Mahdi Fazeli¹, Azar Moslemi^{2*}, Mohammadhamed Khanmohammadi³, Mahmoud Moeinadin⁴

High lights

- The components of tax literacy of Iranian managers were identified using the Delphi method.
- Using the Lavish index and the fuzzy Delphi technique, a standard and native tax literacy questionnaire was designed for Iranian managers.
- The tax literacy of Iranian managers was assessed and measured.
- Iranian managers are tax illiterate.

1. Ph.D. Student, Department of Accounting, Khom. C., Islamic Azad University, Khomein, Iran. (fazeli@pnu.ac.ir).
2. Assistant Professor, Department of Accounting, Khom. C., Islamic Azad University, Khomein, Iran.
3. Associate Professor, Department of Accounting, Damavand Branch, Islamic Azad University, Damavand, Iran. (Dr.khanmohammadi@yahoo.com).
4. Associate Professor, Department of Accounting, Yazd Branch, Islamic Azad University, Yazd, Iran (mahmoudmoein@iauyazd.ac.ir).

Corresponding Author:

Azar Moslemi

Email: azar.moslemi@iau.ac.ir

Receive Date: 27 February 2025

Revise Date: 07 January 2026

Accept Date: 25 January 2026

Publish Date: 19 February 2026

How to Cite:

Fazeli, Mahdi; Moslemi, Azar; Khanmohammadi, Mohammadhamed; Moeinadin, Mahmoud; (2026). Evaluation the Tax Literacy of Iranian Managers, *Governmental Accounting*, 12 (24), 1-30.

ABSTRACT

The Subject and Purpose: Nowadays, considering the very important role and position of taxes in the budgeting system of countries, the issue of tax literacy is the focus of many foreign studies. However, in Iran, this issue has not been given special attention, especially at the national level. Therefore, the present study was designed and implemented with the aim of evaluating the tax literacy of Iranian managers.

Research Method: In the qualitative stage of the research, the components of managers' tax literacy were identified using the Delphi method and after approval, a standard questionnaire for managers' tax literacy was developed using the CVR index and fuzzy Delphi technique and approved by experts; then, in the quantitative stage of the research, using the cluster sampling method, questionnaires were distributed among 400 Iranian managers in 4 provinces and 367 complete questionnaires were collected and analyzed using appropriate statistical techniques.

Research Findings: The findings of the qualitative section indicate that the components of managers' tax literacy are: 1) Salary and wages area 2) Value-added tax area 3) Area related to purchase, sales and quarterly transaction reports and taxpayer system 4) Real estate area 5) Income area 6) Money laundering and tax evasion 7) Tax exemptions in the income area 8) Tax litigation process and relevant authorities 9) Tax crimes of failure to pay tax debt on time 10) Familiarity with accounting standards and recognition and analysis of financial statements 11) Familiarity with the audit process and preparation of an independent audit report. The findings of the quantitative section (review of 367 completed questionnaires) indicate that the tax literacy of Iranian managers is insufficient.

Conclusion, Originality, and its Addition to Knowledge: The results showed that Iranian managers are poorly tax literate, so it is necessary to increase their tax literacy by expanding their business activities appropriately. From the knowledge-building aspect, this study is the first in the country to present a standard and indigenous tax literacy questionnaire in accordance with the Direct Tax Law and thereby evaluate the tax literacy of Iranian managers, which can be a starting point for new studies in this field.

Keywords: Tax literacy of managers, financial literacy, direct tax law.

JEL Classification: G380.

Introduction

The key to saving the country's economy is production, and by achieving maximum prosperity and positive and constructive achievements in this area, the resilience of the country's economy will be strengthened in the best possible way. The competence of managers in terms of management skills is one of the most important factors for continued success in any organization. The effectiveness and efficiency of managers requires having management skills (Abu Saeed, Moein al-Din and Heyrani, 2021). Robert Katz (1974) identified three essential management skills: technical skills (knowledge and ability to perform specific tasks), human skills (ability and discernment in creating an environment of understanding), and conceptual skills (ability to understand the complexities of the entire organization and envision all the elements and components that make up the work) (Mozaffari, Javadi and Naderian, 2002). Among the technical skills that are effective and essential for the success of managers in the fields of production and trade is financial literacy. Financial literacy is related to the concept of financial intelligence and includes a set of skills that are essential for people who want to have a successful business (Plakalovic, 2015). Having sufficient financial literacy makes it should enable the manager to critically assess the quality of financial information and the financial position of a company, as well as to avoid bias. Understand the hidden meanings in numbers and use the volume of financial information to make decisions. Effective use of the system. According to reports published by (OECD¹, 2023), tax literacy is one of the important subsets of financial literacy, so company managers have a fundamental need to have tax literacy in order to achieve their goals. And one of the important components in managers' decision-making is having tax skills and literacy. Tax literacy it is a combination of knowledge, skills, and attitudes that individuals to collect the

necessary information to determine your tax liability, compliance with taxes and enforcement. Effective tax planning they need it. In addition this includes a sense of responsibility for the goals of the social contract, which requires active participation. Citizens and rank it is a high level of tax ethics (Bernadin De Klerk and Carmela Apra, 2023). Tax literacy is a general tax concept and regulation understood by taxpayers. Tax literacy is an understanding of taxes owned by taxpayers and is a reference for taxpayers in carrying out tax actions and making tax decisions regarding the accurate implementation of their obligations (Vennet Jeffrey Kohoparva et al., 2022). Tax literacy is defined as a dynamic process of developing skills and gaining confidence to be aware of and understand the factors that affect your tax decision (Marina Bornman, Marianne Wasserman, 2020). Tax literacy is a new concept based on the application programs of developed countries. Tax literacy can be defined as individuals' understanding of tax laws related to tax liabilities, fulfilling their tax obligations, and independently assessing potential tax risks in their financial environment. It happens as defined (Cvrlje, 2015).

To assess the financial literacy of managers, the component assessment financial literacy skills that are necessary for the efficient and effective management and leadership of companies and business units it should be examined what has been identified and measured in Iran so far. Has not been taken, so it is necessary to first financial literacy factors should be identified in order to create a suitable tool for accurately assessing the financial literacy of Iranian managers and localized in accordance with the country's laws and regulations. Therefore, the purpose of this study is to measure the financial literacy of Iranian managers, as well as the relationship between factors such as; characteristics Demographics, education level, management experience, course

¹. Organization for Economic Co-operation and Development

completion financial information, company size, type of industry and field of activity of the company, and financial literacy of managers are examined.

Methodology

Theoretical Foundations and Research Background:

Trivedi Stoutini ,in a study titled (2024) " The Impact of Literacy Tax on tax compliance with tax crimes as a moderating variable. The results of this paper show that the literacy variable Tax can have a positive relationship and a significant impact on tax compliance. These results also indicate that a good understanding of increasing literacy Taxation can make people aware of the importance of taxes and their benefits to the general public.

According to the studies of Bernard De Clercq and Carmela Apra (2023) , five basic issues in the conceptual framework of tax literacy are stated as follows: 1- Technical knowledge, skills and attitudes related to tax compliance 2- Knowledge, skills and attitudes related to the purpose of taxation as a source of public revenue 3- Knowledge, skills and attitudes required for effective and efficient tax planning 4- Knowledge, skills and attitudes related to responsible citizenship 5- Prerequisites of tax literacy.

Maria Rosa Intansari and Supramono (2022) , in a study titled " The Effect of Tax Literacy on Tax Compliance : The Moderating Role of Patriotism , " the results showed that tax literacy significantly affects taxpayer compliance . Micro, small and medium enterprises in Indonesia It has an effect. Then, patriotism is fixed at a relatively significant level and has a significant relationship with tax literacy in tax compliance.

Abusalidze (2020), also related Tax literacy Considers for social benefits and Optimal To be Tax policy Based on a comparative tax analysis On income in countries Development Found and in progress Development He checks. He states that" the main idea of taxation on income Must Distribution Optimal Tax literacy based on direct definition of taxpayer income or progressive taxpayers".Be the author "Reduce

the tax burden among taxpayers Checks and Tax literacy is the result Fair distribution The tax burden knows that it speaks of the social value of taxes .

Statistical Population and Sample Size:

Since the present study is conducted using both qualitative and quantitative methods, it includes two separate statistical population samples: financial and tax experts in the qualitative part and Iranian managers (CEOs and board members of companies) in the quantitative part. Using the Cochran formula, the sample size was 384 people.

Hypothesis Research Topics:

First: Iranian managers are tax literate.

Second: Between population characteristics Managers' cognition Iran and its future financial literacy level there is a significant relationship.

Three: Between the level of education of Iranian managers and their level of financial literacy there is a significant relationship .

Four: Between the management experience and background of Iranian managers and their future financial literacy level there is a significant relationship.

Fifth: Between completing the course there is a significant relationship between financial performance and the level of financial literacy of Iranian managers.

Sixth: There is a significant relationship between company size and the level of financial literacy of its Iranian managers .

Seventh: There is a significant relationship between the type of industry in which the company operates and the level of financial literacy of its Iranian managers.

Eighth: There is a significant relationship between the type of company activity and the level of financial literacy of its Iranian managers.

Discussion and Result:

The results of the hypothesis test indicate the inadequacy of managers' tax literacy. is Features Demographics include ;Gender and Status Marriage With Level Literacy Tax Relationship Managers Meaningfulness No,

but age has a significant relationship with tax literacy . Between Level Education and Level Literacy Tax Managers Communication Meaningfulness There is Experience and History Management with Level Literacy Tax Meaningful connection it has . Passing Courses Tax with Level Literacy Tax Communication Meaningfulness It has . Also , Variable Size Company Meaningful connection With Level Literacy Tax However, the industry type variable does not have a significant relationship with managers' tax literacy. Also between Context Activity Company main and literacy level Tax Communication Meaningfulness Existence It has.

Ethical Considerations:

The authors avoided data fabrication, falsification, and plagiarism, and any form of misconduct.

The authors have observed the principles of ethics in conducting and publishing this scientific research, and this is confirmed by all of them.

Authors' Contributions:

Data collection: First author, Mahdi Fazeli and second author, Ms. Dr. Azar Moslemi; Preparation of the research report: First author, Mahdi Fazeli and third author, Dr. Mohammad Hamed Khanmohammadi; Data analysis: First author, Mahdi Fazeli and fourth author, Dr. Mahmoud Moeinadin.

The authors' contributions to the article extracted from the thesis are as follows:

First author, Mahdi Fazeli: Preparation and preparation of samples, conducting experiments and collecting data, performing calculations, statistical analysis of data,

analysis and interpretation of information and results, preparation of the draft article.

Second author, Ms. Dr. Azar Moslemi: Thesis supervisor, research design, supervision of research stages, review and control of results, correction, review and finalization of the article.

Third author, Dr. Mohammad Hamed Khanmohammadi: Thesis supervisor, participation in research design, research supervision, reading and reviewing the article.

Fourth author, Dr. Mahmoud Moeinadin: Thesis advisor, participation in research design, research supervision, reading and reviewing the article.

Conflict of Interest:

According to the declaration of the authors of this article, there is no conflict of interest.

Funding:

This research did not receive any specific grant from funding agencies in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

Acknowledgements:

The esteemed Vice Chancellor for Research, Islamic Azad University, Khomein Branch, is gratefully acknowledged for their moral support and cooperation in carrying out this research.

We would like to thank and acknowledge Mr. Mohammad Hamed Khanmohammadi, Ms. Dr. Azar Moslemi, and Mr. Mahmoud Moeinadin for reviewing the text of the article and providing structural comments.

We would like to thank the esteemed referees for providing structural and scientific comments.

«مقاله پژوهشی»

ارزیابی سواد مالیاتی مدیران ایرانی

مهدی فاضلی^۱، آذر مسلمی^{۲*}، محمد حامد خانمحمدی^۳، محمود معین الدین^۴

نکات برجسته

- مؤلفه‌های سواد مالیاتی مدیران ایرانی با استفاده از روش دلفی شناسایی شد.
- به کمک شاخص لاوشه و تکنیک دلفی فازی پرسشنامه استاندارد و بومی سواد مالیاتی برای مدیران ایرانی طراحی شد.
- سواد مالیاتی مدیران ایرانی ارزیابی و مورد سنجش قرار گرفت.
- مدیران ایرانی کم سواد مالیاتی هستند.

چکیده

موضوع و هدف مقاله: امروزه با توجه به نقش و جایگاه بسیار مهم مالیات در نظام بودجه ریزی کشورها، موضوع سواد مالیاتی مورد توجه بسیاری از مطالعات خارجی است. ولی در ایران این مهم بطور خاص و به ویژه در سطح ملی مورد توجه نبوده، بنابراین پژوهش حاضر با هدف ارزیابی سواد مالیاتی مدیران ایرانی طراحی و اجرا شده است.

روش پژوهش: در مرحله کیفی پژوهش، مؤلفه‌های سواد مالیاتی مدیران با استفاده از روش دلفی شناسایی و پس از تایید، پرسشنامه استاندارد سواد مالیاتی مدیران به کمک شاخص لاوشه و تکنیک دلفی فازی تدوین و به تایید خبرگان رسیده، سپس در مرحله کمی پژوهش، با استفاده از روش نمونه گیری خوشه‌ای، پرسشنامه‌ها بین (۴۰۰) نفر از مدیران ایرانی در ۴ استان توزیع و (۳۶۷) پرسشنامه کامل جمع‌آوری و با تکنیک‌های مناسب آماری تحلیل شده است.

یافته‌های پژوهش: یافته‌های بخش کیفی بیانگر آن است که مؤلفه‌های سواد مالیاتی مدیران عبارتند از: (۱) حوزه حقوق و دستمزد (۲) حوزه مالیات بر ارزش افزوده (۳) حوزه مربوط به گزارشات خرید، فروش و معاملات فصلی و سامانه مؤدیان (۴) حوزه املاک و مستغلات (۵) حوزه درآمد (۶) پولشویی و فرار مالیاتی (۷) معافیت‌های مالیاتی در حوزه درآمد (۸) فرآیند دادرسی مالیاتی و مراجع مربوطه (۹) جرائم مالیاتی عدم پرداخت به موقع بدهی مالیاتی (۱۰) آشنایی با استانداردهای حسابداری و شناخت و تحلیل صورتهای مالی (۱۱) آشنایی با فرآیند حسابرسی و تهیه گزارش حسابرسی مستقل. یافته‌های بخش کمی (بررسی ۳۶۷ پرسشنامه تکمیل شده) بیانگر عدم کفایت سواد مالیاتی مدیران ایرانی است.

نتیجه‌گیری، اصالت و افزوده آن به دانش: نتایج نشان داد مدیران ایرانی کم سواد مالیاتی هستند بنابراین ضرورت دارد با گسترش فعالیتهای تجاری به شیوه مقتضی سواد مالیاتی خود را افزایش دهند. از جنبه دانش افزایی، پژوهش حاضر نخستین بار در کشور اقدام به ارائه پرسشنامه استاندارد و بومی سواد مالیاتی مطابق قانون مالیات‌های مستقیم کرده و از این طریق سواد مالیاتی مدیران ایرانی را ارزیابی کرده است که این امر می‌تواند نقطه آغازی برای انجام مطالعات جدید در این حوزه باشد.

واژه‌های کلیدی: سواد مالیاتی مدیران، سواد مالی، قانون مالیات‌های مستقیم.

طبقه‌بندی موضوعی: G380.

۱. دانشجوی دکتری، گروه حسابداری، واحد خمین، دانشگاه آزاد اسلامی، خمین، ایران. (fazeli@pnu.ac.ir)
۲. استادیار، گروه حسابداری، واحد خمین، دانشگاه آزاد اسلامی، خمین، ایران.
۳. دانشیار، گروه حسابداری، دانشکده علوم انسانی، واحد دماوند، دانشگاه آزاد اسلامی، دماوند، ایران. (Dr.khanmohammadi@yahoo.com)
۴. دانشیار، گروه حسابداری، دانشکده علوم انسانی، واحد یزد، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران. (mahmoudmoein@iauyazd.ac.ir)

نویسنده مسئول:

آذر مسلمی

رایانامه:

azar.moslemi@iau.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۲/۰۹

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۱۰/۱۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۱۱/۰۵

تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۱۱/۳۰

استناد به مقاله:

فاضلی، مهدی؛ مسلمی، آذر؛ خانمحمدی، محمد حامد؛ معین الدین، محمود؛ (۱۴۰۵)، ارزیابی سواد مالیاتی مدیران ایرانی، *حسابداری دولتی*، ۱۲ (۲۴)، ۱-۳۰.

حق انتشار این مستند، متعلق به نویسندگان آن است. © ۱۴۰۵. ناشر این مقاله، دانشگاه پیام نور است.

این مقاله تحت گواهی زیر منتشر شده و هر نوع استفاده غیرتجاری از آن مشروط بر استناد صحیح به مقاله و عدم تغییر یا تعدیل مقاله مجاز است.

Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

مقدمه^۱

همواره اصلاح نظام درآمدی دولت، از طریق سهم درآمدهای مالیاتی مورد تأکید قرار گرفته است. همچنین اصلاح و تقویت همه جانبه نظام مالیاتی کشور، با هدف پاسخگویی به نیازهای اقتصاد ملی و ایجاد ثبات نیز از دیگر محورهای مورد تأکید است. در این راستا، یکی از شیوه‌های ارتقای نقش درآمدهای مالیاتی در تأمین بودجه عمومی دولت، گسترش پایه‌های مالیاتی محسوب می‌شود که فواید دیگری نیز برای نظام اقتصادی به همراه دارد که از آن جمله می‌توان به تقویت حوزه نظارتی و ارتقاء اثربخشی در اجرای سیاست‌های اقتصادی اشاره کرد. با این حال، مالیات دارای آثار مهمی بر تخصیص منابع در اقتصاد است (جباری، مرادخانی و حبیب زاده، ۱۴۰۲). کشورهای در حال توسعه مانند ایران برای تأمین مالی هزینه‌های خود به درآمد بیشتری نیاز دارند و درآمدهای مالیاتی می‌تواند یکی از منابع اصلی ایجاد درآمد باشد (بابکی روح الله، عفتی مهنار، ۱۴۰۱). شاه کلید نجات بخش اقتصاد کشور تولید است که با تحقق حداکثری رونق و حصول مثبت و سازنده در این عرصه، مقاومت پذیری اقتصاد کشور به بهترین شیوه ممکن تقویت می‌شود. در چنین شرایطی آسیب‌های ناشی از تکانه‌های اقتصادی، شوک‌ها و تحریم‌های خارجی به حداقل ممکن کاهش پیدا می‌کند. بنابراین، بایستی به واحدهای تولیدی و در راس آن به مدیران به عنوان نیروی محرکه اصلی شرکت‌ها توجه ویژه‌ای کرد. صلاحیت مدیران از نظر مهارت‌های مدیریتی یکی از مهمترین عوامل استمرار موفقیت در هر سازمان است. اثربخشی و کارایی مدیران مستلزم داشتن مهارت‌های مدیریتی است و نقصان هر یک از مهارت‌ها شانس موفقیت واحد تجاری به عنوان یک کل را کاهش می‌دهد. در این راستا صاحب نظران مهارت‌های متنوعی را برای مدیران ضروری می‌دانند که نداشتن آنها باعث شکست می‌شود (ابوسعیدی، معین الدین و حیرانی، ۱۴۰۰). رابرت کاتز^۲ (۱۹۷۴)، سه مهارت اساسی مدیریتی شامل، مهارت فنی، مهارت‌های انسانی و مهارت‌های مفهومی را شناسایی کرد. مهارت فنی یعنی دانایی و توانایی در انجام دادن وظایف خاص که لازمه آن ورزیدگی در کاربرد فنون و ابزار ویژه و شایستگی عملی در رفتار و فعالیت است. مهارت انسانی یعنی داشتن توانایی و قدرت تشخیص در زمینه ایجاد محیط تفاهم و همکاری و انجام دادن کار به وسیله دیگران است. مهارت ادراکی یعنی توانایی درک پیچیدگی‌های کل سازمان و تصور همه عناصر

و اجزای تشکیل دهنده کار و فعالیت سازمانی به صورت یک کل واحد است (مظفری، جوادی و نادریان، ۱۳۸۱). از جمله مهارت‌های فنی که برای موفقیت مدیران در عرصه تولید و تجارت موثر و ضروری می‌باشد، سواد مالی است. سواد مالی با مفهوم هوش مالی در ارتباط است و شامل مجموعه مهارت‌هایی است که فراگیری آن برای افرادی که می‌خواهند کسب و کار موفق داشته باشند، ضروری است (پالکالویک^۳، ۲۰۱۵). حدود نیمی از شرکت‌ها در پنج سال ابتدایی عمرشان ورشکست می‌شوند (بایراکداروگلو و بتان^۴، ۲۰۱۴)، به و کوالتونگا^۵ (۲۰۱۹)، معتقدند، سواد مالی اثرات مستقیم و غیرمستقیمی بر عدم شکست و پایداری شرکت‌ها دارد. آگاهی و شناخت مدیران از روش‌ها و ابزارهای مختلف تأمین نقدینگی و کاهش ریسک برای غلبه بر چالش‌های مالی پیشروی شرکت‌ها، ضروری است (بایراکداروگلو و بتان، ۲۰۱۴). داشتن سواد مالی کافی باعث می‌شود که مدیر بتواند ارزیابی انتقادی از کیفیت اطلاعات مالی و موقعیت مالی یک شرکت داشته باشد و همچنین سوگیری‌های پنهانی در اعداد و ارقام را درک نموده و از حجم اطلاعات مالی برای تصمیم‌گیری موثر استفاده نماید. در تئوری‌های مالی نوین، نقش رفتارهای مالی و مدیریت مالی در حال توسعه است که این موضوع باعث تقویت مبحث مدیریت مالی در آموزش‌های مدیریتی می‌شود. تجربه نشان می‌دهد که مالکان شرکت‌های کوچک علیرغم این که تخصصی در حوزه مالی ندارند، برخی از فعالیت‌های مالی از جمله حسابداری، محاسبات مربوط به حقوق و دستمزد و مالیات را راساً انجام می‌دهند (ایشاهامتو و کازمینا^۶، ۲۰۱۷). بر اساس گزارش‌های منتشر شده از (OECD^۷، ۲۰۲۳)، سواد مالیاتی یکی از زیر مجموعه‌های مهم از سواد مالی است، بنابراین مدیران شرکت‌ها برای نیل به اهداف، نیاز اساسی به داشتن سواد مالیاتی دارند و یکی از مؤلفه‌های مهم در تصمیم‌گیری مدیران، داشتن مهارت و سواد مالیاتی است. سواد مالیاتی ترکیبی از دانش، مهارت‌ها و نگرش‌هایی است که افراد برای جمع‌آوری اطلاعات لازم برای تعیین بدهی مالیاتی خود، مطابقت با مالیات و اجرای برنامه ریزی مالیاتی مؤثر به آن نیاز دارند. افزون بر این شامل احساس مسئولیت در قبال اهداف قرارداد اجتماعی است که مستلزم مشارکت فعال شهروندان و درجه بالایی از اخلاق مالیاتی است (برندان دکلرک و کارملا آپرا^۸، ۲۰۲۳). سواد مالیاتی متعلق به مالیات‌دهندگان یک مفهوم و مقررات کلی مالیاتی است که

6 . Ishmuhametov & Kuzmina

7 . Organisation for Economic Co-operation and Development

8 . Bernadene de Clercq & Carmela Aprea

مقاله حاضر بر گرفته از رساله دکتری رشته حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی خمین است.

2 . Robert Katz

3 . Plakalović

4 . Bayrakdaroglu & Botan

5 . Ye & Kulathunga

و کارآمد برای جمع آوری مالیات افزایش یافته است (ربیعی، فاضلی و احمدی خوشابری، ۱۴۰۲). عوامل علی شامل، تسلط بر قوانین و مقررات مالیاتی، دانش و تجربه دست‌انداران مالی و مالیاتی، تفسیر ناپذیری قوانین و مقررات مالیاتی و ضمانت اجرایی آن، مکانیزاسیون فرایندها، در کنار محرک های فرهنگی و اقتصادی در تمکین مالیاتی مؤثر هستند (کریمی، خامحمدی و جعفری، ۱۴۰۰). ابعاد سلامت نظام اداری بر تمکین مالیاتی تاثیر مثبت و معنی‌داری دارد (فاضلی، گرد، پرندین، ۱۳۹۳). با توجه به جایگاه بی‌بدیل مالیات در بودجه کشور و همچنین ضرورت وصول هرچه بهتر درآمدهای مالیاتی، مدیران شرکت‌ها به عنوان مؤدیان مالیاتی تصمیم‌گیر، در تحقق این هدف مهم، جایگاه بسیار با اهمیتی دارند. به نظر می‌رسد سواد مالیاتی در این راستا نقش بسیار مؤثری داشته باشد.

برای ارزیابی سواد مالیاتی مدیران، سنجش مؤلفه‌های سواد مالیاتی عمومی که لازمه اداره و رهبری کارا و موثر شرکت‌ها و واحدهای تجاری است، بایستی مورد بررسی قرار گیرد که تا کنون در ایران شناسایی و اندازه‌گیری نشده است، بنابراین ضروری است که ابتدا مؤلفه‌های سواد مالیاتی در جهت ساخت ابزاری مناسب برای ارزیابی دقیق سواد مالیاتی مدیران ایرانی شناسایی و مطابق قوانین و مقررات کشور، بومی‌سازی شوند. در برخی از مطالعات خارجی سواد مالیاتی که در مبانی نظری ذکر خواهد شد، تاثیر عواملی از جمله: ویژگی‌های جمعیت شناختی، سطح تحصیلات، تجربه و گذراندن دوره‌های مالی بر سطح سواد مالیاتی سایر جوامع بررسی و تایید شده است. برای ارتقای سواد مالیاتی مدیران ایرانی نیز آگاهی از تاثیر این عوامل ضروری است. بنابراین با توجه به مطالب پیش گفته هدف این پژوهش سنجش سواد مالیاتی مدیران ایرانی است، همچنین ارتباط عواملی از جمله: ویژگی‌های جمعیت شناختی، سطح تحصیلات، تجربه مدیریت، گذراندن دوره‌های مالی، اندازه شرکت، نوع صنعت و زمینه فعالیت شرکت و سواد مالیاتی مدیران، مورد بررسی قرار می‌گیرد. در ادامه مبانی نظری، فرضیه‌ها، روش شناسی پژوهش و نتایج و یافته‌های پژوهش ارائه می‌شود.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

در زیر ابتدا تعاریف مفهومی سواد مالیاتی ارائه می‌شود و سپس پژوهش‌های صورت گرفته در خصوص سواد مالیاتی و سواد مالی به صورت مختصر بیان می‌شود.

توسط مالیات دهندگان درک می‌شود. سواد مالیاتی یک درک از مالیات متعلق به مؤدیان است و مرجعی برای مؤدیان در انجام اقدامات مالیاتی و اتخاذ تصمیمات مالیاتی در رابطه با اجرای دقیق تعهدات خود است (ونت جفری کوهوپاروا و همکاران^۱، ۲۰۲۲). سواد مالیاتی به عنوان یک فرآیند پویا برای توسعه مهارت‌ها و به دست آوردن اعتماد به نفس برای آگاهی و درک عواملی که بر تصمیم مالیاتی شما اثر می‌گذارد تعریف می‌شود (مارینا بورنمن، ماریان واسرمن^۲، ۲۰۲۰). سواد مالیاتی مفهوم جدیدی است که بر اساس برنامه‌های کاربردی کشورهای توسعه یافته پایه‌گذاری شده است. سواد مالیاتی را می‌توان به عنوان درک افراد از قوانین مالیاتی مربوط به بدهی مالیاتی، انجام تعهدات مالیاتی خود و ارزیابی خطرات احتمالی مالیاتی که به طور مستقل در محیط مالی خود روی می‌دهد تعریف کرد (سورلجه^۳، ۲۰۱۵).

کازمینا^۴ (۲۰۱۵)، این طور بیان می‌کند که عملکرد مالی یک شرکت انعکاسی از نتایج تصمیمات مدیریت آن شرکت است. افزایش سطح سواد مالی کافی و مناسب مالکان و مدیران باعث افزایش عملکرد شرکت می‌شود زیرا مدیران را قادر می‌سازد سیستم‌هایی برای ثبت، تحلیل و مدیریت اطلاعات مالی ایجاد نمایند که به عملکرد کارآمد و تصمیم‌گیری برای بالاتر بردن ظرفیت های مؤسسه و برانگیختن رشد سریعتر و بالاتر کمک کند همچنین نظارت بهتر بر جریان پول نقد، دسترسی شرکت به سرمایه و کاهش قصور در پرداخت بدهی را بهبود بخشیده و باعث می‌شود که مالکان بر عملیات تجاری برای بهبود عملکرد شرکت تمرکز کنند. به منظور بهبود سطح سواد مالی در جامعه، باید ابتدا از وضعیت آن مطلع شد و سپس با توجه به ویژگی‌های فردی، اجتماعی و فرهنگی حاکم و برای تمام رده‌های سنی شامل: زن و مرد، هم به عنوان مصرف‌کنندگان منابع اقتصادی و هم از منظر تولیدکنندگان (صاحبان کسب و کار) منابع اقتصادی در سطح خرد و کلان، تصمیم‌گیری و برنامه‌های متناسب طراحی و اجرا شود (دیانتی و حنیفه زاده، ۱۳۹۴). در مورد سواد مالیاتی مدیران نیز این وضعیت مصداق دارد، بنابراین باید ابتدا از وضعیت سواد مالیاتی آنها آگاهی یافت و در مراحل بعدی برای بهبود آن گام برداشت. تقاضای روبه رشد افراد جامعه برای خدماتی همچون آموزش، درمان و خدمات عمومی (بانگ، دنی و دنیل^۵، ۲۰۱۳)، درآمد مالیاتی را به یک امر مهم و حیاتی تبدیل کرده است (جیمز و آیر^۶، ۲۰۱۶).

با توجه به رشد روزافزون فعالیتهای اقتصادی در فضای دیجیتال و الکترونیکی، نیاز به روشها و سیستم‌های مالیاتی جدید

4 . Kuzmina, I

5 . Young, A; & Danny, C; & Daniel, H

6 . Jimenez, P; & Iyer, G, S

1 . Ventje Jeffry Kuhparuw et al

2 . Marina Bornman and Marianne Wassermann

3 . Cvrlje

جدول ۱. تعریف مفهومی سواد مالیاتی و سواد مالی

نام پژوهشگر	تعریف مفهومی سواد مالیاتی
برندان دکلرک و کارملا آپرا ^۱ (۲۰۲۳)	پنج موضوع اساسی در چارچوب مفهومی سواد مالیاتی به شرح زیر بیان شده است: ۱- دانش فنی، مهارت‌ها و نگرش‌های مربوط به مالیات ۲- دانش، مهارت‌ها و نگرش‌های مرتبط با هدف مالیات به عنوان منبع درآمد عمومی ۳- دانش، مهارت‌ها و نگرش‌های مورد نیاز برای برنامه ریزی مالیاتی مؤثر و کارآمد ۴- دانش، مهارت‌ها و نگرش‌های مرتبط با شهروند مسئولیت پذیر ۵- پیش نیازهای سواد مالیاتی.
ونت جفری کوهوپاروا و همکاران ^۲ (۲۰۲۲)	سواد مالیاتی متعلق به مالیات دهندگان یک مفهوم و مقررات کلی مالیاتی است که توسط مالیات دهندگان درک می‌شود. سواد مالیاتی یک درک از مالیات متعلق به مؤدیان است و مرجعی برای مؤدیان در انجام اقدامات مالیاتی و اتخاذ تصمیمات مالیاتی در رابطه با اجرای دقیق تعهدات خود می‌باشد. تئوری اسناد بیان می‌کند که افراد رفتار دیگران را مشاهده می‌کنند که سعی می‌کنند قضاوت کنند که آیا رفتار ناشی از عوامل بیرونی است یا عوامل داخلی. عوامل بیرونی ناشی از شرایط یا موقعیت‌های خود جامعه است. در حالی که عوامل درونی از درون خود جامعه می‌آید. سواد مالیاتی از عوامل خارجی ناشی می‌شود زیرا یک موقعیت یا شرایط محیطی است که خود جامعه را تشویق می‌کند تا در مورد حقوق و تعهدات مالیاتی خود اطلاعات و آگاهی بیشتری کسب کند.
مارینا بورنمن، ماریان واسرمن ^۳ (۲۰۲۰)	در خصوص چارچوب سواد مالیاتی: سواد با استفاده از مفاهیم بنیادی از ادبیات "سواد" و با تکیه بر نظریه‌های ثابت شده در حوزه سواد مالی، مفهوم سواد مالیاتی به عنوان یک چارچوب ۳ عنصری ارائه می‌شود. درک این موضوع که سواد مالیاتی فرآیند "معناسازی" از تعامل بین آگاهی مالیاتی و دانش زمینه‌ای است. این چارچوب سه عنصر سواد مالیاتی، ۱- آگاهی مالیاتی ۲- دانش و مهارت‌های زمینه‌ای ۳- معنای تصمیم‌گیری یا تصمیم‌گیری آگاهانه را نمایش می‌دهد.
چکوفسکی ^۴ (۲۰۱۸)	تعریف مفهومی سواد مالیاتی را از دریچه آموزش اقتصاد بررسی می‌کند. بر اساس مبانی نظری آموزش اقتصاد، چکوفسکی سواد مالیاتی را به عنوان دانش مالیاتی عمومی در سطح اجتماعی و فردی، علاقه به مسائل مربوط به مالیات، و یک نگرش، در کنار یک رفتار مطابقت مالیاتی مرتبط تعریف می‌کند. او توصیف جامع تری از آنچه که باید تحت «دانش مالیات عمومی» در کشور، ارائه می‌دهد. بر انواع مختلف دانش و فرایندهای شناختی مختلف است. بنابراین، دانش مالیاتی عمومی نه تنها دانش واقعی بلکه شامل ابعاد دانش پیچیده تر (دانش اساس طبقه‌بندی برای یادگیری، آموزش و ارزیابی توسط اندرسون و کراتوول ^۵ ، (۲۰۰۱) که بر اساس کاربلوم (۱۹۷۲) است، دانش مالیات عمومی شامل واقعی، مفهومی و رویه‌ای) و فرآیندهای شناختی (به خاطر سپردن، درک، به کارگیری، تجزیه و تحلیل و ارزیابی) است. علاوه بر این، از محتوای مرتبط با مالیات تشکیل شده است. در حالی که محتوا برسطح عمومی مالیات متمرکز است (به عنوان مثال، عملکرد مالیات)، همچنین برسطح فردی تمرکز دارد. او ابتدا مفاهیم محوری خاصی مانند سواد اقتصادی، آموزش اقتصاد، شایستگی دهد که شامل بعد شناختی، علاقه به موضوع مورد نظر و نگرش نسبت به موضوع است. اوسپس به بررسی شواهد تجربی در مورد سواد مالیاتی، دانش اقتصادی، سواد مالی و سواد مالیاتی را بررسی می‌کند. دوم، او پیشینه‌ای نظری در مورد ترکیب یک ابزار اندازه‌گیری ممکن برای سواد مالیاتی ارائه می‌کند. او در بررسی خود، سواد مالیاتی را برای اهداف پروژه خود به عنوان "دانش مالیاتی عمومی در مورد فرد و جامعه، از جمله تحولات اخیر" تعریف می‌کند. علاقه به مسائل مربوط به مالیات؛ یک نگرش؛ و رفتار انطباق مالیاتی مربوطه. سپس او ابزار جامعی را برای اندازه‌گیری اجزای مختلف تنظیم می‌کند. بنابراین چکوفسکی به دانش فنی مورد نیاز برای در نظر گرفتن سواد مالیاتی توجه دارد.
ستیانی و همکاران ^۶ (۲۰۱۸)	سواد مالیاتی، یک اصطلاح عمومی است که برای مجموعه‌ای از مهارت‌ها در کسب دانش از طریق خواندن، صحبت کردن، گوش دادن و بحث کردن بسیار رایج است. از نظر مالیاتی می‌توان گفت که سواد مالیاتی عبارت است از توانایی مؤدیان برای کسب تعدادی از دانش مالیاتی از جمله درک مفهوم معین، نظریه، اصل و رویه مالیاتی در تسویه تعهدات مالیاتی. همچنین آگاهی مالیات دهندگان یعنی تمایل آن‌ها به انجام تعهدات مالیاتی خود است، که این تمایل شامل تمایل به تأمین بودجه در اجرای وظایف دولت از طریق پرداخت مالیات است. آگاهی مؤدیان، جلوه‌ای از تسویه تعهدات مالیاتی است تا بتوانند مؤدیان را به پرداخت مالیات و ارائه گزارشات مالیاتی بر اساس قوانین تشویق کنند
(سورلجه، ۲۰۱۵)	سواد مالیاتی مفهوم جدیدی است که بر اساس برنامه‌های کاربردی کشورهای توسعه یافته پایه‌گذاری شده است. سواد مالیاتی را می‌توان به عنوان درک افراد از قوانین مالیاتی مربوط به بدهی مالیاتی، انجام تعهدات مالیاتی خود و ارزیابی خطرات احتمالی مالیاتی که به طور مستقل در محیط مالی خود روی می‌دهد تعریف کرد
بوشان ^۷ (۲۰۱۴)	سواد مالیاتی را با دانش و مهارت‌های لازم برای مطابقت با مالیات برابر می‌داند. او سواد مالیاتی را به عنوان "توانایی یک فرد برای درک مفاهیم مالیات شخصی و به کارگیری این مفاهیم برای محاسبه بدهی مالیاتی و ارائه اظهارنامه مالیاتی به طور مستقل" تعریف می‌کند.

1. Bernadene de Clercq & Carmela Aprea
2. Ventje Jeffry Kuhuparuw et al
3. Marina Bornman and Marianne Wassermann
4. Cechovsky
5. Anderson, L W & Krathwohl,
6. Setiyani et al
7. Buushan

نام پژوهشگر	تعریف مفهومی سواد مالیاتی
پانیت بهوشان و یاجولامدوری ^۱ ، (۲۰۱۳)	یکی از مؤلفه‌های مهم برنامه ریزی مالی مدیریت مالیات است. مدیریت مالیات به توانایی پرداخت کنندگان مالیات در مورد مسائل مالیات شخصی مانند محاسبه بدهی مالیاتی، پس انداز مالیاتی، پرداخت به موقع مالیات و تسلیم به موقع اظهارنامه مالیاتی اشاره دارد. به منظور رسیدگی به مسائل مربوط به مدیریت مالیاتی، مالیات دهندگان باید از مفاهیم اساسی مالیات شخصی دانش و آگاهی لازم را داشته باشند. در این زمینه سواد مالیاتی یک فرد نقش مهمی ایفا می‌کند. سواد مالیاتی ممکن است به عنوان دانشی تعریف شود که یک فرد باید برای مدیریت مؤثر مسائل مربوط به مالیات شخصی داشته باشد
هیوستون ^۲ (۲۰۰۹).	از نظر مفهومی، سواد مالیاتی را می‌توان در دو بعد مشاهده کرد: ۱- درک (دانش مالیاتی) ۲- استفاده (کاربرد). از این رو داشتن دانش مالیاتی به این معنا نیست که دانش، به عنوان سواد، هم دانش و هم کاربرد را شامل شود.
نام پژوهشگر	تعریف مفهومی سواد مالی
فراکزک و کلیمونتزیکز ^۳ ، ۲۰۱۵	سواد مالی از نظ مفهومی شامل تعاریف جامدی چون دانش مفاهیم مالی، قابلیت تبادل اطلاعات مالی، استعداد مدیریت مالیه شخصی، مهارت در اتخاذ تصمیمات مالی مناسب و اعتماد به نفس در برنامه ریزی مؤثر برای نیازهای مالی آتی است.
لوزاردی ^۴ ، ۲۰۰۸	سواد مالی یعنی قابلیت استفاده از دانش و مهارت‌ها در جهت مدیریت مؤثر منابع مالی به منظور داشتن یک زندگی مالی سالم.
OECD، ۲۰۰۵	سواد مالی یعنی ترکیبی از ادراک مصرف کننده، سرمایه گذار از محصولات و مفاهیم مالی و قابلیت و اعتماد به نفس آن‌ها در شناسایی و مقابله با ریسک‌ها و فرصت‌های مالی جهت اتخاذ تصمیمات آگاهانه برای شناسایی بهترین محل دریافت مشاوره و نیز اتخاذ سایر اقدامات مؤثر جهت بهبود سلامت مالی فرد.

با توجه به اینکه در خصوص سواد مالیاتی در داخل کشور تا کنون پژوهشی صورت نگرفته است بنابراین پیشینه پژوهش تنها شامل مطالعات خارجی است.

جدول ۲. پیشینه پژوهش‌های صورت گرفته در خصوص سواد مالیاتی و سواد مالی

نام پژوهشگر	نتایج بدست آمده از پژوهش‌های سواد مالیاتی
تری ویدیاستوتی نینگسیه ^۵ ، (۲۰۲۴)	در پژوهشی با عنوان "تأثیر سواد مالیاتی بر تمکین مالیاتی با جرائم مالیاتی به عنوان یک متغیر تعدیل کننده" نتایج این مقاله نشان می‌دهد که متغیر سواد مالیاتی می‌تواند رابطه مثبت و تأثیر معناداری بر تمکین مالیاتی داشته باشد. همچنین این نتایج نشان می‌دهد که درک خوب از افزایش سواد مالیاتی می‌تواند مردم را از اهمیت مالیات، مزایای آن برای عموم مردم، آگاه کند.
ماریا روزا اینتانساریل و سوپرامونو ^۶ ، (۲۰۲۲)	در پژوهشی با عنوان "تأثیر سواد مالیاتی بر تمکین مالیات، نقش تعدیل کننده میهن پرستی"، نتایج نشان داد که سواد مالیاتی به طور قابل توجهی بر تمکین مالیات دهندگان شرکت‌های خرد، کوچک و متوسط در کشور اندونزی تأثیر می‌گذارد. سپس میهن پرستی در حد نسبتاً قابل توجهی ثابت می‌شود و با سواد مالیاتی در تمکین مالیاتی رابطه معناداری دارد.
ابوسلیدزه ^۷ ، (۲۰۲۰)	در پژوهشی با عنوان "ارتباط سواد مالیاتی بر ارتباطات و منافع اجتماعی"، وی بهینه بودن سیاست مالیاتی را بر اساس تحلیل مقایسه ای مالیات بر درآمد در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه بررسی می‌کند. او بیان می‌کند که "ایده اصلی مالیات بر درآمد باید توزیع بهینه سواد مالیاتی بر اساس تعریف مستقیم درآمد مالیات دهندگان یا مالیات دهندگان مترقی باشد" نویسنده بار مالیاتی را در میان مالیات دهندگان بررسی می‌کند و سواد مالیاتی را نتیجه توزیع عادلانه بار مالیاتی می‌داند که بیانگر ارزش اجتماعی مالیات می‌باشد. وی نتیجه گرفت سواد مالیاتی با منافع اجتماعی ارتباط معنی‌داری دارد.
لیون و کاتلین ^۸ ، (۲۰۲۰)	در پژوهشی رابطه بین سواد مالیاتی و سواد مالی را بررسی کردند. آن‌ها با استفاده از ابزار سنجش سواد مالیاتی متشکل از هشت سوال، درک مصرف کنندگان از مفاهیم قانون مالیاتی را که برای تصمیم‌گیری‌های مهم در زندگی روزمره آن‌ها قابل اعمال است، اندازه‌گیری کردند. نتایج این مطالعه نشان داد سواد مالی رابطه مستقیم و تأثیر معنی‌داری بر سواد مالیاتی دارد.

1. Puneet Bhushan, Yajulu Medury
2. Hyiston
3. Fraczek, B., & Klimontowicz, M.
4. Lusardi
5. Tri Widyastuti Ningsih
6. Maria Rosa Intansari & Supramono
7. Abuselidze
8. Lyon, E & Catlin, J R

نام پژوهشگر	نتایج بدست آمده از پژوهش‌های سواد مالیاتی
ماچوا، شبین و کوتنا ^۱ ، (۲۰۱۹)	در پژوهشی با عنوان "بررسی میزان سواد مالیاتی در میان نسل های (Y و Z)" نتایج بیانگر تفاوت اختلاف معنی‌دار در سواد مالیاتی این دو نسل می‌باشد. آن‌ها بررسی خود را روی آگاهی مالیات دهندگان اسلوواکی از نرخ مالیات با طرح سوال هایی در خصوص دانش سیستم مالیاتی (مالیات های مستقیم در مقابل غیر مستقیم، نرخ های متمایز مالیاتی بین شرکت‌ها، مالیاتهای محلی، تاریخ های ارسال گزارشات مالی، تأثیر افزایش مالیات سوخت بر عوارض مالیاتی، مالیات محصولات دخانی و معافیت‌های مالیاتی) متمرکز کرده اند. همچنین به بررسی اطلاعاتی در خصوص میزان رضایت پاسخ دهندگان از روند اظهارنامه های مالیاتی، کمک رسانی کارکنان، سامانه اطلاعات الکترونیکی، تفسیر اسناد و ساعات کاری ادارات مالیاتی پرداختند. نتایج این مطالعه نشان داد موارد مطروحه در سواد مالیاتی تأثیر گذار است.
نیچیتا و همکارانش ^۲ ، (۲۰۱۹)	در پژوهشی با عنوان " رابطه بین سواد مالیاتی و رعایت مالیات " را بررسی کردند. نتایج مطالعه بیان می‌کند سواد مالیاتی رابطه معنی‌داری با رعایت مالیاتی دارد. آن‌ها سواد مالیاتی را به عنوان توانایی مؤدیان مالیات برای درک حقوق و تعهدات خود، استفاده از دانش و مهارت‌های مالیاتی خود به منظور پر کردن صحیح اظهارنامه مالیاتی و پیروی از قوانین مالیاتی موجود تعریف می‌کند. نویسندگان بیان می‌کنند که سواد مالیاتی " به دانش مالیاتی متعلق به مالیات دهندگان مرتبط است که شامل اطلاعات مربوط به تعهدات مالیاتی است". به عنوان مثال، هزینه‌های مالی، مالیات، مشارکت های اجباری و نحوه عملکرد مکانیسم جمع‌آوری و توزیع مجدد مالیات است.
بورنمن و واسرمن ^۳ ، (۲۰۱۸)	در رویکردی آینده گرا، معنای سواد مالیاتی و انطباق مالیاتی را در زمینه اقتصاد دیجیتال بررسی کردند. آن‌ها استفاده از دانش و مهارت‌ها و به دست آوردن اعتماد به نفس برای آگاهی و درک عواملی که بر تصمیم مالیاتی افراد و پیامدهای مالیاتی این تصمیم ها برای انتخاب و تصمیم‌گیری آگاهانه باتوجه به معاملات مختلف در مسائل مالیاتی پیچیده را مورد بررسی قرار دادند. به گفته نویسندگان، سواد مالیاتی دارای سه عنصر متمایز است، یعنی آگاهی مالیاتی، دانش زمینه ای و تصمیم‌گیری آگاهانه. آن‌ها بر دانش فنی مورد نیاز برای انجام محاسبه بدهی مالیاتی و مطابقت با قوانین مالیاتی تمرکز می‌کنند.
موچکوا و ویتک ^۴ ، (۲۰۱۸)	در پژوهشی تحت عنوان "ارزیابی سواد مالیاتی دانشجویان مقطع کارشناسی " که در دانشگاهی در پراگ ثبت نام کرده اند، تمرکز می‌کنند. آن‌ها سطح سواد مالیاتی دانشجویانی را که قبلاً دوره‌های مالیاتی را گذرانده اند با دانشجویانی که قبلاً در معرض دوره‌های مالیاتی قرار نداشتند مقایسه می‌کنند. آن‌ها تعریفی از سواد مالیاتی ارائه نمی‌دهند، اما این مفهوم را با دو پرسشنامه، یکی در مورد مالیات بر درآمد شخصی و دیگری در مورد مالیات بر ارزش افزوده اندازه‌گیری می‌کنند. اساس کار آن‌ها برای انتخاب سؤالات، بررسی دانشی بود که دانشجویان از طریق آموزش رسمی به دست آورده بودند و همچنین توانایی دانشجویان برای به کارگیری آن دانش با استفاده از ارزیابی عملی بود. نتایج این مطالعه نشان داد سواد مالیاتی رابطه معنی‌داری با آموزش مالیاتی دارد.
بلچووا و سوبوتوویچووا ^۵ ، (۲۰۱۶)	آن‌ها رویکرد کمی متفاوت در اندازه‌گیری سواد مالیاتی خود دارند. در اکثر مطالعات مورد بحث، سطوح سواد مالیاتی مالیات دهندگان مورد ارزیابی قرار گرفت، اما ایشان سطوح سواد مالیاتی دانشجویان ثبت نام شده در دانشکده مدیریت بازرگانی در کاروینا، جمهوری چک را ارزیابی کردند. سواد توسط سؤالاتی در مورد مالیات بر درآمد شخصی، نرخ های مالیات، کمک هزینه مالیاتی و اعتبارات مالیاتی تعیین می‌شود. آن‌ها همچنین اقدام به اندازه‌گیری مالیات بر مصرف، به تمرکز بر دانش عمومی در مورد محصولات منتخب و نرخ های مالیاتی نمودند. آن‌ها یک چارچوب مفهومی ارائه نکردند، اما به نظر می‌رسد که سؤالات آن‌ها دانش مالیاتی قانون گذاری را می‌سنجد. نتایج این مطالعه نشان داد سواد مالیاتی رابطه معنی‌داری با درآمد شخصی، نرخ های مالیاتی، کمک هزینه مالیاتی و اعتبارات مالیاتی دارد.
پانیت بهوشان و یاجولامدوری ^۶ ، (۲۰۱۳)	در پژوهشی با عنوان "تعیین (اندازه‌گیری) سواد مالیاتی حقوق بگیران" جامعه آماری این پژوهش ۵۱۶ نفر حقوق بگیر در کشور هند می‌باشد. این پژوهش ۲ هدف اصلی را دنبال می‌نماید، (۱) تعیین سطح سواد مالیاتی افراد حقوق بگیر (۲) پی بردن به رابطه بین سواد مالیاتی و عوامل مختلف جمعیتی و اجتماعی-اقتصادی. نتایج این پژوهش به شرح زیر است: ۱- سطح سواد مالیاتی تحت تأثیر جنسیت افراد می‌باشد به گونه ایکه سواد مالیاتی مردان بیشتر از سواد مالیاتی زنان است. ۲- سطح سواد مالیاتی تحت تأثیر سن افراد می‌باشد و افرادی که سن بالاتری دارند، سواد مالیاتی بالاتری نیز دارند. ۳- بین سطح سواد مالیاتی و سطح تحصیلات همبستگی وجود دارد به طوری که افرادی که تحصیلات بالاتری دارند، از سطح سواد مالیاتی بالاتری نیز برخوردار هستند. ۴- بین سطح سواد مالیاتی و سطح درآمد افراد رابطه وجود دارد، هرچه سطح درآمد افراد بیشتر باشد، سطح سواد مالیاتی آن‌ها نیز بالاتر خواهد بود. ۵- بین سطح سواد مالیاتی و ماهیت اشتغال (شاغل در دستگاه های دولتی و شاغل در بخش های خصوصی و غیر دولتی) افراد رابطه وجود دارد، افرادی که در بخش های غیر دولتی و خصوصی فعالیت می‌کنند، از سطح سواد مالیاتی بالاتری برخوردار هستند. ۶- بین سطح سواد مالیاتی و محل اشتغال افراد (محل اشتغال در شهر باشد یا روستا) رابطه وجود دارد، افرادی که در شهر اشتغال دارند، از سطح سواد مالیاتی بالاتری برخوردار هستند. ۷- بین سطح سواد مالیاتی و منطقه جغرافیایی رابطه ای وجود ندارد.

1. Machova, Šeben & Kútina
2. Nichita et al
3. Bornman & Wassermann
4. Michekava & Vitek
5. Sobotovičová & Blechová
6. Puneet Bhushan & Yajulu Medury

نام پژوهشگر	نتایج بدست آمده از پژوهش‌های سواد مالیاتی
ابوسعیدی و همکاران، (۱۴۰۰)	در پژوهشی با عنوان "ارزیابی سواد مالی مدیران" اقدام به اندازه گیری سواد مالی مدیران نمود. نتایج این مطالعه بیان می‌کند مدیران ایرانی فاقد سواد مالی کافی هستند. همچنین نتایج نشان داد سواد مالی مدیران با ویژگی‌های جمعیت شناختی و نوع صنعت فعالیت مدیر رابطه معنی‌داری ندارد. ولیکن سواد مالی با تجربه کاری، اندازه شرکت، آموزش و شرکت در کلاس‌های مالی، نوع فعالیت اصلی شرکت و سطح تحصیلات رابطه معنی‌داری دارد.
پیرایش راد و همکاران، (۱۴۰۲)	در پژوهشی با عنوان "تأثیر مسئولیت اجتماعی بر سواد مالی و نگرش نسبت به پول با رفاه مالی" ۳۹۸ نفر از مدیران، کارشناسان و دانشجویان ساکن شهر تهران را مورد مطالعه قرار دادند. نتایج نشان داد متغیر مسئولیت اجتماعی اثر گذار بین رابطه سواد مالی و نگرش نسبت به پول بر رفاه مالی است.

۱. لزوم شناسایی و سنجش سواد مالیاتی مدیران

بوکدادی و همکاران^۱ (۲۰۲۰)، معتقد هستند آگاهی مدیران از مفاهیم مالی و توانایی استفاده و مهارت‌های مرتبط با آن باعث می‌شود مدیران تصمیمات تجاری مناسبی اتخاذ کنند که این امر بر تداوم و موفقیت در کسب و کار تاثیر می‌گذارد. بنابراین، شناسایی و سنجش سواد مالیاتی مدیران دارای اهمیت است. کیرچلر و وال^۲ (۲۰۰۸)، نشان می‌دهند که میزان رعایت مالیات در یک جامعه تحت تأثیر دو عامل است: (۱) قدرت (۲) اعتماد به مقامات مالیاتی. با این حال، هر دو مفهوم متأثر از ادراکات فردی مالیات دهندگان است. قدرت را می‌توان به عنوان درک مقامات مالیاتی به عنوان نهادی که مالیات دهندگان را کنترل و مجازات می‌کند، توصیف کرد. بنابراین، درک قدرت بالا منجر به رعایت اجباری مالیات می‌شود. ولی در مقابل، اعتماد به مقامات مالیاتی از بین می‌رود. همراه با ارزیابی مثبت از مقامات مالیاتی و بهبود وضعیت مالیات برای شهروندان، سطح بالایی از اعتماد با نگرش مطابقت داوطلبانه همراه است. فقدان هر دو عناصر منجر به یک دور باطل از بی‌اعتمادی و عدم مشروعیت مقام مالیاتی می‌شود که می‌تواند منجر به نگرانی عدم رعایت مالیاتی شود. مشخص شد که داشتن دانش و سواد گسترده و بالا در خصوص مالیات، با اعتماد رابطه مثبت دارد، در حالی که دانش و سواد کم با اعتماد کم ارتباط دارد (کیرچلر و وال، ۲۰۰۸). بنابراین

فرض می‌شود که دانش و سواد مربوط به نگرش‌ها است و رفتارها مربوط به رعایت مالیات است. این امر با مطالعات متعددی در زمینه دانش و سواد مالیاتی و رعایت مالیاتی در بین گروه‌های مختلف هدف نیز تأیید می‌شود (دجاوادی و فهر^۳، ۲۰۱۳) و (اریکسن و فالان^۴، ۱۹۹۶).

بر اساس پژوهش‌های صورت گرفته توسط (OECD^۵، ۲۰۲۱) سواد مالیاتی از ۳ منظر قابل بررسی می‌باشد، الف) دانش (ب) مهارت‌ها (ج) ارزش‌ها و نگرش‌ها.

الف) دانش از ۴ زیر مجموعه تشکیل شده است: (۱) دانش انطباطی، (۲) دانش میان رشته ای، (۳) دانش شناختی و معرفتی، (۴) دانش رویه ای.

دانش انطباطی: یعنی دانش خاص قانون گذاری مربوط به قوانین مالیاتی و مالیات بر درآمد. به طوری که افراد دارای سواد مالیاتی باید به اندازه کافی در این خصوص دانش و آگاهی داشته باشند. دانش انطباطی به طور کلی عبارت است از: درک مفاهیم اصلی مالیات (به عنوان مثال درآمد مشمول مالیات، پاداش و ...)، آگاهی از مجازات‌های مختلف و مسئولیت‌های خود، دانش کلی در مورد مالیات بر مصرف (مثل: توانایی محاسبه مالیات بر ارزش افزوده قابل پرداخت در یک معامله)، دانش کلی در مورد مالیات‌های زیست محیطی و قابلیت محاسبه بدهی مالیاتی خود.

دانش بین رشته ای یعنی توانایی مالی: توانایی مدیریت امور مالی خود، از جمله استفاده از خدمات مالی برای اجرای دریافت‌ها و پرداخت‌ها و شناسایی روابط متقابل سواد مالی و سواد مالیاتی.

1 . Buchdadi

2 . kirchler & wahl

3 . Djawadi & Fahr

4 . Eriksen & Fallan

5 . Organisation for Economic Co-operation and Development

دانش معرفتی یا دانش شناختی: دانش فکر کردن در امور و تصمیمات، به طور کلی دانش معرفتی بیان می‌کند چگونه مانند یک کارشناس مالیاتی فکر کنیم. دانش معرفتی شامل: تصورات در مورد مشکلات اصلی در نظام مالیاتی توانایی شناسایی ریسک‌های احتمالی در محیط مالی، داشتن دانش نظری مالیاتی لازم برای حل عملی یک مشکل مالیاتی.

دانش رویه‌ای: دانش رویه‌ای در مورد چگونگی و زمان ارائه اظهارنامه مالیاتی از طریق رابط‌های کاربری مختلف که سازمان مالیاتی ارائه می‌دهد مورد نیاز است که شامل: درک اینکه چه زمانی و چه اطلاعاتی باید ارائه شود، شیوه اطمینان از به روز ماندن اطلاعات شخصی (مانند تغییر آدرس)، توانایی تکمیل صحیح اظهارنامه مالیاتی باشد، توانایی پرداخت هرگونه مالیات معوق در زمان مقرر.

ب) مهارت‌ها شامل ۳ بخش است: ۱) مهارت‌های شناختی و فراشناختی ۲) مهارت‌های احساسی (هیجانی) و اجتماعی ۳) مهارت‌های فیزیکی و عملی.

مهارت‌های شناختی عبارت است از: تفکر انتقادی و مهارت حل مسئله، شناخت عوامل مرتبط با تصمیم مالیاتی، درک پیامدهای مالیاتی تصمیمات اتخاذ شده، مهارت‌های عاطفی و احساسی یعنی داشتن اعتماد به نفس جهت انجام امور مالیاتی خود.

ج) ارزش‌ها و نگرش‌ها شامل: ارزش‌های شخصی یا فردی و ارزش‌های اجتماعی.

ارزش‌های فردی یعنی: یادگیری مادام‌العمر / کنجکاوی، علاقه‌مند به یادگیری در مورد مالیات، داشتن انگیزه لازم برای به روز بودن.

ارزش‌های اجتماعی شامل: درک اهمیت مالیات، دانستن انتظارات مالیات دهندگان از دولت و اینکه نقش دولت در مراقبت از شهروندان چیست، ارزش قائل شدن به بخشی از یک جامعه و تمایل به انجام کار درست.

سواد مالیاتی، یک اصطلاح عمومی است که برای مجموعه‌ای از مهارت‌ها در کسب دانش از طریق خواندن، صحبت کردن، گوش دادن و بحث کردن بسیار رایج است. از نظر مالیاتی می‌توان گفت که سواد مالیاتی عبارت است از توانایی مؤدیان برای کسب تعدادی از دانش مالیاتی از جمله درک مفهوم معین، نظریه، اصل و رویه مالیاتی در تسویه تعهدات مالیاتی. همچنین آگاهی مالیات‌دهندگان یعنی تمایل آن‌ها به انجام تعهدات مالیاتی خود است، که این تمایل شامل تمایل به تامین بودجه در اجرای وظایف دولت از طریق پرداخت مالیات است. آگاهی مؤدیان، جلوه‌ای از تسویه تعهدات مالیاتی است تا بتوانند مؤدیان را به پرداخت مالیات و ارائه گزارشات مالیاتی بر اساس قوانین تشویق کنند (ستیانی و همکاران^۱، ۲۰۱۸).

به گفته هیوستون^۲ (۲۰۰۹)، از نظر مفهومی، سواد مالیاتی را می‌توان در دو بعد مشاهده کرد: ۱) درک (دانش مالیاتی) ۲) استفاده (کاربرد). از این رو داشتن سواد مالیاتی به این معنا نیست که دانش، به عنوان سواد، هم دانش و هم کاربرد را شامل شود.

با توجه به مطالب ارائه شده در این بخش و مبتنی بر مبانی نظری، در ادامه ابتدا پرسش‌های مرتبط با بخش کیفی پژوهش با هدف شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های سواد مالیاتی مدیران شرکتها انجام شده، مطرح و سپس با توجه به هدف بخش کمی پژوهش و مبانی بیان شده، فرضیه‌های پژوهش مطرح می‌شود.

پرسش‌های بخش کیفی پژوهش: الف) حوزه‌های (مؤلفه‌های) سواد مالیاتی مدیران کدامند؟ ب) ابزار مناسب برای اندازه‌گیری سواد مالیاتی مدیران چیست؟

فرضیه‌های بخش کمی پژوهش

فرضیه اول؛ مدیران ایرانی از نظر مالیاتی با سواد هستند. فرضیه دوم؛ بین ویژگی‌های جمعیت شناختی مدیران ایرانی و سطح سواد مالیاتی آن‌ها رابطه معنا داری وجود دارد.

استفاده از پیمایش است و محیط آن، میدانی و شیوه گردآوری داده‌ها از طریق پرسشنامه و از بعد تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز پژوهش حاضر از نوع همبستگی شمردنی می‌شود.

۱. جامعه آماری، روش نمونه‌گیری و حجم نمونه

نظر به این که پژوهش حاضر به دو روش کیفی و کمی انجام می‌پذیرد، شامل دو نمونه آماری مجزا، خبرگان مالی و مالیاتی در بخش کیفی و مدیران ایرانی (مدیر عامل و اعضای هیئت مدیره شرکتها) در بخش کمی، به شرح زیر است:

الف) خبرگان مالی: به طور معمول، نمونه افراد از میان

کسانی انتخاب می‌شود که یا ارتباط خاصی با موضوع پژوهش دارند یا دارای عقاید ویژه ای هستند (سپاسگر شهری و منوچهری، ۱۳۹۳). با توجه به موضوع مطالعه حاضر، خبرگان مالی و مالیاتی به دلیل داشتن تجربه در حرفه و ارائه مشاوره مالی و مالیاتی به مدیران، بیشترین ارتباط را از لحاظ مالی با آنها داشته و تجربیات ارزنده و عقاید ویژه‌ای را در زمینه سواد مالیاتی مدیران در اختیار دارند. در پژوهش یعقوب نژاد و همکاران (۱۳۹۰) و همچنین پژوهش ابوسعیدی و همکاران (۱۴۰۰)، برای ارائه الگو برای سنجش سواد مالی عمومی با روش دلفی فازی از نظرات خبرگان مالی استفاده شده است. بنابراین برای جامعه آماری خبرگانی انتخاب شدند که: ۱) دارای مدرک دکتری در رشته حسابداری و مالی بوده و عضو هیئت علمی دانشگاه با مرتبه استادیار و بالاتر باشند. ۲) سابقه تجربه در ارائه خدمات مالی و مشاوره مالی و اقتصادی به شرکتها، حداقل به مدت ۱۰ سال را داشته باشند. ۳) کارشناسان و خبرگان مالیاتی با سابقه کار بالای ۱۵ سال در سازمان امور مالیاتی کشور. تعداد خبرگان مالی در این پژوهش رو بهم ۱۳ نفر است (جدول پیوست). مک کئون و توماس^۱ در صورتی که هدف از

فرضیه سوم؛ بین سطح تحصیلات مدیران ایرانی و سطح سواد مالیاتی آنها رابطه معنا داری وجود دارد.

فرضیه چهارم؛ بین تجربه و سابقه مدیریت مدیران ایرانی و سطح سواد مالیاتی آنها رابطه معنا داری وجود دارد.

فرضیه پنجم؛ بین گذراندن دوره‌های مالیاتی و سطح سواد مالیاتی مدیران ایرانی رابطه معنا داری وجود دارد.

فرضیه ششم؛ بین اندازه شرکت و سطح سواد مالیاتی مدیران ایرانی آنها، رابطه معنا داری وجود دارد.

فرضیه هفتم؛ بین نوع صنعت فعالیت شرکت و سطح سواد مالیاتی مدیران ایرانی آنها، رابطه معنا داری وجود دارد.

فرضیه هشتم؛ بین نوع فعالیت اصلی شرکت و سطح سواد مالیاتی مدیران ایرانی آنها، رابطه معنا داری وجود دارد.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر در دو مرحله انجام می‌شود، مرحله اول پژوهش، به لحاظ جهت گیری، بنیادی است زیرا به دنبال یافتن حوزه‌ها و مؤلفه‌های مؤثر در شکل‌گیری سواد مالیاتی مدیران است و از سوی دیگر کاربردی است زیرا به صورت کاربردی می‌توان با به کارگیری این مؤلفه‌ها، سواد مالیاتی مدیران را مورد ارزیابی قرار داد، از این نظر در مرحله اول پس از شناسایی مؤلفه‌های مؤثر در شکل‌گیری سواد مالیاتی مدیران به تدوین پرسشنامه بومی و استاندارد پرداخته می‌شود، بنابراین روش پژوهش کیفی مورد استفاده قرار می‌گیرد. هدف از انجام این پژوهش اکتشافی است زیرا مسأله‌ای را مورد توجه قرار می‌دهد که پیشتر به این صورت و در این سطح به آن پرداخته نشده است. محیط پژوهش، میدانی است زیرا به توصیف صرف نمی‌پردازد. گردآوری داده‌ها از طریق مصاحبه با خبرگان مالی و مالیاتی انجام گرفته است. در مرحله بعدی، به دلیل اندازه گیری سواد مالیاتی مدیران، پژوهش از نوع کمی و هدف آن توصیفی با

حال با توجه به اینکه سطح درآمد، نوع صنعت و حوزه فعالیت مدیران در میزان سواد مالیاتی آنان بر اساس جغرافیای محل فعالیت مدیران متفاوت خواهد بود، نمونه گیری به صورت خوشه‌ای صورت پذیرفته و از بین استانها، ۴ استان با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی، انتخاب و پرسشنامه از طریق اینترنت در اختیار آنان قرار داده شده است. در مجموع تعداد (۴۰۰) پرسشنامه برای مدیران ایرانی ارسال شد که تعداد (۳۶۷) پرسشنامه کامل دریافت شد. به منظور تحلیل روابط بین متغیرها در نرم افزار SPSS تغذیه شد.

مصاحبه، اکتشاف و توصیف عقاید و نگرش‌های مصاحبه شوندگان باشد، با توجه به زمان و منابع قابل دسترس، تعداد (۱۰ ± ۱۵) نمونه برای انجام مصاحبه کافی خواهد بود (سپاسگر شهری و منوچهری، ۱۳۹۳).

ب) مدیران ایرانی: جامعه آماری بخش کمی پژوهش کلیه مدیران ایرانی (مدیر عامل و اعضای هیئت مدیره شرکت‌های غیردولتی) هستند که جامعه نامحدود محسوب شده و قابل شمارش نیستند. بنابراین با استفاده از فرمول کوکران با سطح اطمینان ۱/۹۶ حجم نمونه عدد ۳۸۴ تعیین شد.

جدول ۳. خلاصه نتایج توصیفی مدیران ایرانی (نمونه آماری)

متغیر	دامنه	فراوانی	درصد فراوانی
سن	زیر ۳۰ سال	۱۳	۳,۵۴۲۳۴۳
	۳۱ تا ۴۰ سال	۴۸	۱۳,۰۷۹۰۱۹
	۴۱ تا ۵۰ سال	۱۲۶	۳۴,۳۲۲۴۲۵
	۵۱ تا ۶۰ سال	۱۵۰	۴۰,۸۷۱۹۳۵
	بیش از ۶۱ سال	۳۰	۸,۱۷۴۳۸۶
جنسیت	مرد	۲۴۵	۶۶,۷۵۷۴۹۳
	زن	۱۲۲	۳۳,۲۴۲۵۰۷
وضعیت تأهل	مجرد	۱۱۵	۳۱,۳۳۵۱۵
	متاهل	۲۵۲	۶۸,۶۶۴۸۵
صیالات	زیر دیپلم	۱۵	۴,۰۸۷۱۹۳۵
	دیپلم	۴۱	۱۱,۱۷۱۶۶۲
	کاردانی و کارشناسی	۸۷	۲۳,۷۰۵۷۲۲
	کارشناسی ارشد	۱۸۷	۵۰,۹۵۳۶۷۸
	دکتری	۳۷	۱۰,۰۸۱۷۴۴
نوع فعالیت	بازرگانی	۱۲۶	۳۴,۳۲۲۴۲۵
	خدماتی	۱۰۳	۲۸,۰۶۵۳۹۵
	تولیدی	۱۳۸	۳۷,۶۰۲۱۸
سابقه مدیریت	کمتر از ۵ سال	۵۵	۱۴,۹۸۶۳۷۶
	بین ۶ تا ۱۰ سال	۷۴	۲۰,۱۶۳۴۸۸
	بین ۱۱ تا ۱۵ سال	۱۲۲	۳۳,۲۴۲۵۰۷
	بیش از ۱۵ سال	۱۱۶	۳۱,۶۰۷۶۳۹
نوع صنعت	فناوری اطلاعات	۲۷	۷,۳۵۶۹۴۸۲
	دارویی	۶۴	۱۷,۴۳۸۶۹۲

متغیر	دامنه	فراوانی	درصد فراوانی
اندازه شرکت	مواد غذایی و کشاورزی	۳۱	۸,۴۴۸,۶۶۵
	صادرات و واردات	۵۲	۱۴,۱۶۸,۹۳۷
	استخراج مواد معدنی	۳۰	۸,۱۷۴,۳۸۶
	فلزات	۳۹	۱۰,۶۲۶,۷۰۱
	راه و ساختمان	۶۸	۱۸,۵۲۸,۶۱
	تاسیسات و تجهیزات	۵۶	۱۵,۲۵۸,۸۵۶
	کمتر از ۳۰ نفر	۱۷۸	۴۸,۵۰۱,۳۶۲
	بین ۳۰ تا ۱۰۰ نفر	۱۱۶	۳۱,۶۰۷,۶۲۹
	بیش از ۱۰۰ نفر	۷۳	۱۹,۸۹۱,۰۰۸
	بله	۱۸۵	۵۰,۴۰۸,۷۱۹
تجربه شرکت در کلاس‌های مالیاتی	خیر	۱۸۲	۴۹,۵۹۱,۲۳۱

۲. روایی پرسشنامه

برای ارزیابی روایی پرسشنامه، از روش روایی محتوا (شاخص لاوشه) استفاده شده است. در این پژوهش دو نوع روایی شامل بررسی مشارکت کنندگان و ممیزی خارجی مورد بررسی قرار گرفته است. به منظور بررسی مشارکت کنندگان، داده‌های گردآوری شده، تحلیل‌ها، تفاسیر و نتیجه‌گیری‌ها به کمک فن دلفی به مشارکت کنندگان ارائه و از آنها خواسته شد تا در مورد صحت و اعتبار آن قضاوت کنند. در مورد ممیزی خارجی نیز سه متخصص خارجی (دو استاد راهنما و یک استاد

مشاور) که در زمینه پژوهش صاحب نظر بودند، مورد بررسی قرار گرفت.

۳. پایایی پرسشنامه یا قابلیت اعتماد

نتایج آزمون پایایی به سه روش: ضرایب آلفای کرونباخ، rho_A و پایایی مرکب در جدول (۱) نشان داده شده است. در مدل اندازه‌گیری، هماهنگی درونی مدل یا میزان پایایی، با محاسبه پایایی مرکب^۱ سنجیده می‌شود که این شاخص برای همه متغیرها از شاخص معیار (۰/۷) بزرگ‌تر شده است که بیانگر اعتبار مدل اندازه‌گیری است.

جدول ۴. نتایج آزمون پایایی پرسشنامه سواد مالیاتی

پرسشنامه	تعداد پرسشها	آلفای کرونباخ	ضریب RHO	پایایی ترکیبی	نتیجه
سواد مالیاتی	۲۰	۰/۹۶	۰/۹۶۶	۰/۹۷۱	تایید می‌شود

یافته‌های پژوهش

با توجه به روش پژوهش یادشده، یافته‌های بخش کیفی و کمی به طور جداگانه بیان می‌شود.

۱) یافته‌های بخش کیفی: در بخش کیفی این پژوهش

با استفاده از مطالعات صورت گرفته روی قانون مالیات‌های مستقیم، قانون تجارت، استانداردهای حسابداری و پژوهش‌های انجام شده مرتبط با موضوع، و همچنین مصاحبه‌های متعدد با

خبرگان در گام اول تعداد (۳۹) پرسش چهار گزینه‌ای طرح شد سپس با استفاده از شاخص لاوشه با طیف سه گزینه‌ای لیکرت (گویه ضروری است، گویه مفید است ولی ضروری نیست، گویه ضروری نیست) روایی محتوایی پرسشنامه مورد آزمون قرار گرفت و تعداد (۱۴) پرسش که عدد بدست آمده از CVR آنها کوچکتر از (۰/۵۴) بود حذف شد (جدول پیوست). در گام دوم از طریق تکنیک دلفی فازی (زمانی که اختلاف میانگین نظرات

۳) بررسی فرضیه‌های پژوهش: تجزیه و تحلیل

اطلاعات جمع‌آوری شده با استفاده از آزمون مقایسه میانگین‌ها انجام می‌شود. ابتدا با عنایت به نرمال بودن اطلاعات جمع‌آوری شده در شاخص سواد مالیاتی از آزمون t استیودنت استفاده می‌شود.

فرضیه اول: مدیران ایرانی از نظر مالیاتی با سواد هستند.

H0: نمره سواد مالیاتی مدیران ایرانی با عدد ۱۲ برابر است.

H1: نمره سواد مالیاتی مدیران ایرانی با عدد ۱۲ برابر نیست.

این فرضیه به منظور بررسی کفایت سطح سواد مالیاتی مدیران ایرانی مطرح و با استفاده از تکنیک‌های آماری مقایسه میانگین تجزیه و تحلیل شده است.

جدول ۵. نتایج آزمون t استیودنت برای مقایسه سواد مالیاتی

آماره t	درجه آزادی	سطح معنی‌داری	میانگین
-۸/۹۴۴	۳۶۶	۰/۰۰۰	۹/۸۳۱

با توجه به اینکه پرسشنامه سواد مالیاتی حاوی (۲۰) پرسش است بنابراین اگر میانگین نمرات مدیران کوچکتر از عدد (۱۲) باشد فرض رد می‌شود. یافته‌های جدول بالا نشان می‌دهد آماره t عدد (-۸/۹۴۴) و میانگین نمرات عدد (۹/۸۳۱) است که بیانگر پایین بودن میانگین نمرات است بنابراین فرضیه اول پژوهش مبنی بر اینکه «مدیران ایرانی از نظر مالیاتی با سواد هستند» با اطمینان (۹۵٪) رد می‌شود. در حقیقت می‌توان گفت مدیران ایرانی با سواد مالیاتی نیستند بلکه کم سواد مالیاتی هستند که با نتایج پژوهش بهوشان (۲۰۱۳) و همچنین ابوسعیدی و همکاران (۱۴۰۰)، در خصوص سواد مالی مدیران مطابقت دارد. بنابراین پیشنهاد می‌شود دولت و سازمان امور مالیاتی با برگزاری کلاس‌های آموزشی (قانون مالیات‌های مستقیم، قانون تجارت، استانداردهای حسابداری و ...) برای مدیران، نسبت به بالابردن سطح سواد مالیاتی مدیران اقدامی مؤثر اعمال کند.

خبرگان درباره پرسش‌های مطرح شده در پرسشنامه، طی دو مرحله متوالی دلفی فازی کمتر از (۰/۱۵) شود، اجرای دلفی متوقف و از پرسش‌هایی که امتیاز خوب کسب کرده باشند یعنی میانگین امتیاز آنها کمابیش در محدوده عدد مثلثی (۵،۷،۹) باشد پرسش‌های نهایی انتخاب می‌شوند) طی دو مرحله نظرسنجی از (۱۳) نفر خبرگان، تعداد ۵ پرسش حذف و تعداد (۲۰) پرسش به عنوان پرسشنامه بومی و استاندارد سواد مالیاتی حاصل شد (جدول پیوست). قسمت اول آن پرسش‌های مرتبط با ویژگی‌های جمعیت‌شناختی، سطح تحصیلات، میزان تجربه مدیریت، گذراندن دوره‌های مالیاتی، نوع صنعت و زمینه فعالیت و قسمت دوم آن حاوی (۲۰) پرسش مبتنی بر مؤلفه‌های سواد مالیاتی شناخته شده در این پژوهش است. با توجه به منابع اطلاعاتی از قبیل قانون مالیات‌های مستقیم، قانون تجارت، اصول و استانداردهای پذیرفته شده حسابداری و پژوهش‌های صورت گرفته و همچنین مصاحبه با خبرگان و به کمک فن دلفی تعداد (۱۱) حوزه یا مؤلفه سواد مالیاتی شناسایی شد که عبارت است از: ۱) حوزه حقوق و دستمزد ۲) حوزه مالیات بر ارزش افزوده ۳) حوزه مربوط به گزاشات خرید، فروش و معاملات فصلی و سامانه مؤدیان ۴) حوزه املاک و مستغلات ۵) حوزه درآمد ۶) پولشویی و فرار مالیاتی ۷) معافیت‌های مالیاتی در حوزه درآمد ۸) فرآیند دادرسی مالیاتی و مراجع مربوطه ۹) جرائم مالیاتی عدم پرداخت به موقع بدهی مالیاتی ۱۰) آشنایی با استانداردهای حسابداری و شناخت و تحلیل صورتهای مالی ۱۱) آشنایی با فرآیند حسابرسی و تهیه گزارش حسابرسی مستقل.

۲) یافته‌های بخش کمی: یکی از قضیه‌های مهم و

کاربردی در نظریه آماری، «قضیه حد مرکزی» است. به کمک این قضیه ارتباط بین متغیرهای تصادفی با توزیع‌های مختلف با توزیع نرمال بیان می‌شود. برپایه قضیه حد مرکزی زمانی که حجم نمونه به اندازه کافی بزرگ باشد توزیع میانگین نمونه از متغیرهای تصادفی با هر توزیعی کمابیش دارای توزیع نرمال است. بنابراین در ادامه با در نظر گرفتن نرمال بودن داده‌ها به بررسی فرضیه‌ها پرداخته می‌شود.

H1: بین سن مدیران ایرانی و سطح سواد مالیاتی آن‌ها

رابطه معنی‌داری وجود دارد.

بر اساس آنالیز واریانس (جدول ۶)، چون سطح معنی‌داری عدد صفر کوچکتر از (۵٪) است بنابراین با اطمینان (۹۵٪) فرضیه تایید می‌شود یعنی سن با سواد مالیاتی رابطه معنی‌داری دارد که با نتایج پژوهش بهوشان (۲۰۱۳)، مطابقت دارد اما با نتایج پژوهش ابوسعیدی و همکاران (۱۴۰۰) و فرناندز (۲۰۱۶)، در خصوص سواد مالی مدیران مطابقت ندارد.

جدول ۶. نتایج آزمون آنالیز واریانس برای سطح سواد مالیاتی بر اساس ویژگی‌های جمعیت شناختی مدیران

سواد مالیاتی		
آماره F	سطح معنی‌داری	نتیجه
جنسیت ۱۸/۵۲۸	۰/۹۱۳	رابطه معنی‌داری وجود ندارد
وضعیت تاهل ۵۱/۶۶۱	۰/۰۰۸	رابطه معنی‌داری وجود ندارد
سن ۹/۴۴۴	۰/۰۰۰	رابطه معنی‌داری وجود دارد

یافته‌ها بیانگر آن است که سن تاثیر معنی‌داری در سواد مالیاتی مدیران دارد، آزمون‌های مقایسه‌ای پس از (ANOVA) مانند آزمون (LSD) بیان می‌کند افراد بالای (۶۰) سال نسبت به همه گروه‌های سنی دیگر سواد مالیاتی به طور معناداری پایین‌تری دارند. همچنین گروه (۵۱ تا ۶۰ سال) نسبت به (۳۱ تا ۴۰ سال) و (۴۱ تا ۵۰ سال) سواد مالیاتی بالاتری دارد. در نهایت بین گروه‌های سنی زیر (۳۰) سال، (۳۱ تا ۴۰ سال و ۴۱ تا ۵۰ سال) تفاوت معناداری مشاهده نشد. طبق نتایج بدست آمده می‌توان گفت افراد بالای (۶۰) سال نیاز به آموزش مالیاتی بیشتری دارند. افراد (۵۱ تا ۶۰ سال) دارای بیشترین سواد مالیاتی بوده و گروه‌های جوان‌تر (زیر ۵۰ سال) با سایر گروه‌های سنی تفاوت معناداری با یکدیگر ندارند و سطح سواد مالیاتی آن‌ها مشابه است. بنابراین پیشنهاد می‌شود شرکت‌ها برای انتخاب مدیران خود به موضوع سن مدیر توجه نموده و در صورت امکان از مدیرانی استفاده کنند که در سنین بین ۴۰ تا ۶۰ سال باشند.

فرضیه سوم؛ بین سطح تحصیلات مدیران ایرانی و سطح

سواد مالیاتی آن‌ها رابطه معنی‌داری وجود دارد.

فرضیه دوم؛ بین ویژگی‌های جمعیت شناختی مدیران ایرانی

و سطح سواد مالیاتی آن‌ها رابطه معنی‌داری وجود دارد. در این پژوهش سه مؤلفه جنسیت، وضعیت تاهل و سن (کمتر از ۳۰ سال، از ۳۱ تا ۴۰ سال، از ۴۱ تا ۵۰ سال، از ۵۱ تا ۶۰ سال، بیشتر از ۶۰ سال) به عنوان ویژگی‌های جمعیت شناختی مدیران در نظر گرفته شده است و برای مقایسه سطح سواد مالیاتی مدیران از تحلیل واریانس چند متغیره استفاده شده است. بنابراین به ۳ فرضیه فرعی تقسیم می‌شود.

H0: بین جنسیت مدیران ایرانی و سطح سواد مالیاتی آن‌ها

رابطه معنی‌داری وجود ندارد.

H1: بین جنسیت مدیران ایرانی و سطح سواد مالیاتی آن‌ها

رابطه معنی‌داری وجود دارد.

نتایج نشان می‌دهد میانگین پاسخ آقایان (۹/۸۱) با میانگین پاسخ خانم‌ها (۹/۸۶) تفاوت دارد ولی اختلاف معنی‌داری ندارد. بر اساس آنالیز واریانس (جدول ۶)، چون سطح معنی‌داری (۰/۹۱۳) بزرگتر از (۵٪) است بنابراین با اطمینان (۹۵٪) فرضیه رد می‌شود یعنی جنسیت با سواد مالیاتی رابطه معنی‌داری ندارد که با نتایج پژوهش ابوسعیدی و همکاران (۱۴۰۰) و فرناندز (۲۰۱۶)، در خصوص سواد مالی مدیران مطابقت دارد.

H0: بین وضعیت تاهل مدیران ایرانی و سطح سواد مالیاتی

آن‌ها رابطه معنی‌داری وجود ندارد.

H1: بین وضعیت تاهل مدیران ایرانی و سطح سواد مالیاتی

آن‌ها رابطه معنی‌داری وجود دارد.

نتایج نشان می‌دهد میانگین پاسخ متاهل‌ها (۹/۵۵) کوچکتر از میانگین پاسخ مجردها (۱۰/۴۴) است ولی اختلاف معنی‌داری نیست. بر اساس آنالیز واریانس (جدول ۶)، چون سطح معنی‌داری (۰/۰۰۸) بزرگتر از (۵٪) است بنابراین با اطمینان (۹۵٪) فرضیه رد می‌شود یعنی وضعیت تاهل با سواد مالیاتی رابطه معنی‌داری ندارد که با نتایج پژوهش ابوسعیدی و همکاران (۱۴۰۰) و فرناندز (۲۰۱۶)، در خصوص سواد مالی مدیران مطابقت دارد.

H0: بین سن مدیران ایرانی و سطح سواد مالیاتی آن‌ها

رابطه معنی‌داری وجود ندارد.

H0: بین سطح تحصیلات مدیران ایرانی و سطح سواد مالیاتی آن‌ها رابطه معنی‌داری وجود ندارد.
 H1: بین سطح تحصیلات مدیران ایرانی و سطح سواد مالیاتی آن‌ها رابطه معنی‌داری وجود دارد.

جدول ۷. توصیف میانگین، انحراف معیار و خطای استاندارد میانگین بر اساس میزان تحصیلات

سطح تحصیلات	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای استاندارد میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪
				کران پایین	کران بالا
کمتر از دیپلم	۱۵	۶/۶۶۷	۱/۵۸۸	۰/۴۱۰	۵/۷۸۷
دیپلم	۴۱	۸/۴۱۴	۵/۱۷۱	۰/۸۰۷	۶/۷۸۲
کاردانی و کارشناسی	۸۷	۱۰/۴۴۸	۴/۶۴۲	۰/۴۹۷	۹/۴۵۸
کارشناسی ارشد	۱۸۷	۱۰/۰۲۶	۴/۳۶۶	۰/۳۱۹	۹/۳۹۶
دکتری	۳۷	۱۰/۲۴۳	۵/۵۶۴	۰/۹۱۴	۸/۳۸۷
کل	۳۶۷	۹/۸۳۱	۴/۶۴۵	۰/۲۴۳	۹/۳۵۴

بر اساس فاصله اطمینان می‌توان گفت کمترین و بیشترین سطح سواد مالیاتی، به ترتیب مربوط به رده تحصیلی کمتر از دیپلم و دکتری است.

جدول ۸. نتایج آزمون آنالیز واریانس برای سطح سواد مالیاتی بر اساس سطح تحصیلات مدیران

مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	سطح معنی‌داری
۲۷۹/۰۴۷	۴	۶۹/۷۶۲	۳/۳۱۴	۰/۰۱۱
۷۶۲۰/۴۷۹	۳۶۲	۲۱/۰۵۱		
کل	۳۶۶			

دیپلم» دارد، اما تفاوت‌های معناداری با «دیپلم»، «کاردانی و کارشناسی» و «کارشناسی ارشد» مشاهده نمی‌شود. بنابراین پیشنهاد می‌شود شرکت‌ها برای انتخاب مدیر، به موضوع سطح تحصیلات توجه ویژه کرده و در صورت امکان از افرادی با سطح تحصیلات دکتری یا کارشناسی ارشد استفاده کنند.

فرضیه چهارم؛ بین تجربه (سابقه) مدیریت مدیران و سطح سواد مالیاتی آن‌ها رابطه معناداری وجود دارد.

H0: بین سابقه مدیریت مدیران ایرانی و سطح سواد مالیاتی آن‌ها رابطه معنی‌داری وجود ندارد.

H1: بین سابقه مدیریت مدیران ایرانی و سطح سواد مالیاتی آن‌ها رابطه معنی‌داری وجود دارد.

یافته‌ها نشان می‌دهد که سطح معنی‌داری عدد (۰/۰۱) کوچکتر از (۵٪) است بنابراین این فرضیه با اطمینان (۹۵٪) تایید می‌شود. در حقیقت می‌توان گفت سطح تحصیلات تأثیر معناداری بر سواد مالیاتی مدیران دارد که با نتایج پژوهش بهوشان (۲۰۱۳)، و ابوسعیدی و همکاران (۱۴۰۰)، التیمی و بن کالی (۲۰۰۹)، آتیکسون و مسی (۲۰۱۲)، فرناندز (۲۰۱۶) و نگوین (۲۰۱۶)، در خصوص سواد مالی مدیران مطابقت دارد. نتایج مقایسه‌های چندگانه با استفاده از آزمون (LSD) برای سطح تحصیلات بیان می‌دارد: سطح سواد مالیاتی گروه تحصیلی «کمتر از دیپلم» به طور معناداری از دیگر گروه‌ها پایین‌تر و سواد مالیاتی کمتری دارند. گروه تحصیلی «دکتر» بیشترین تفاوت معنادار را با گروه «کمتر از

جدول ۹. توصیف میانگین، انحراف معیار و خطای استاندارد میانگین بر اساس سابقه مدیریت

سابقه مدیریت		تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای استاندارد میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪
					کران پایین	کران بالا
کمتر از ۵ سال	۵۵	۷/۰۱۸	۳/۰۲۱	۰/۴۰۷	۶/۲۰۱	۷/۸۳۵
بین ۶ تا ۱۰ سال	۷۴	۷/۱۲۱	۲/۹۰۹	۰/۳۳۸	۶/۴۴۷	۷/۷۹۵
بین ۱۱ تا ۱۵ سال	۱۲۲	۱۰/۴۱۸	۴/۷۴۴	۰/۴۲۹	۹/۵۶۷	۱۱/۲۶۸
بیش از ۱۵ سال	۱۱۶	۱۲/۲۷۵	۴/۵۲۱	۰/۴۱۹	۱۱/۴۴۴	۱۳/۱۰۷
کل	۳۶۷	۹/۸۳۱	۴/۶۴۵	۰/۲۴۲۶	۹/۲۵۴	۱۰/۳۰۸

بر اساس فاصله اطمینان می‌توان گفت مدیران با تجربه مدیریتی بیش از (۱۵ سال) بالاترین میانگین سواد مالیاتی را دارد، در حالی که گروه‌های با تجربه کمتر از (۵ سال) و (۶ تا ۱۰ سال) پایین‌ترین میانگین را دارند. این نتایج نشان می‌دهد که تجربه کاری بیشتر، به طور مستقیم به بهبود و افزایش سواد مالیاتی افراد منجر می‌شود.

جدول ۱۰. نتایج آزمون آنالیز واریانس برای سطح سواد مالیاتی بر اساس سابقه مدیریت مدیران

مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	سطح معنی‌داری
بین گروهی	۳	۵۷۱/۲۶۲	۳۳/۵۲۴	۰/۰۰۰
درون گروهی	۳۶۳	۱۷/۰۴۱		
کل	۳۶۶	۷۸۹۹/۵۲۶		

یافته‌های نشان می‌دهد سطح معنی‌داری عدد صفر کوچکتر از (۵٪) است که با اطمینان (۹۵٪) فرضیه یادشده تایید می‌شود، یعنی تجربه و سابقه مدیریت مدیران بر سطح سواد مالیاتی آن‌ها تاثیر معنی‌داری دارد که با نتایج پژوهش ابوسعیدی و همکاران (۱۴۰۰) و اونیانگو (۲۰۱۳) و فرناندز (۲۰۱۶)، در خصوص سواد مالی مدیران مطابقت دارد. نتایج آزمون مقایسه‌های چندگانه نشان می‌دهد که گروه‌های مختلف بر اساس سابقه مدیریتی تفاوت‌های معناداری دارند به طوری که، مدیران با سابقه مدیریتی کمتر از (۵ سال) و بین (۶ تا ۱۰ سال) نسبت به گروه‌های دیگر تفاوت‌های چشمگیری دارند. بنابراین پیشنهاد می‌شود شرکت‌ها برای انتخاب مدیر عامل، از افرادی استفاده کنند که دارای تجربه و سابقه مدیریتی حداقل ۱۰ سال داشته باشند.

فرضیه پنجم: بین گذراندن دوره‌های مالیاتی و سطح سواد مالیاتی مدیران رابطه معنی‌داری وجود دارد.

H0: بین تجربه شرکت در کلاس‌های مالیاتی و سطح سواد مالیاتی مدیران ایرانی رابطه معنی‌داری وجود ندارد.

H1: بین تجربه شرکت در کلاس‌های مالیاتی و سطح سواد مالیاتی مدیران ایرانی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

برای ارزیابی فرضیه بالا از آزمون t استیودنت برای نمونه‌های مستقل استفاده می‌شود.

جدول ۱۱. نتایج آزمون t استیودنت برای سواد مالیاتی

تعداد	میانگین	آماره t	سطح معناداری
سواد مالیاتی	۱۰/۹۱۹	۴/۶۴۸	۰/۰۰۰
تجربه شرکت در کلاس‌های مالیاتی را دارم	۱۸۵		
تجربه شرکت در کلاس‌های مالیاتی را ندارم	۱۸۲		
کل	۸/۷۲۵	۴/۶۶۰	۰/۰۰۰

بر اساس فاصله اطمینان می‌توان گفت کمترین سطح سواد مالیاتی مربوط به مدیران شرکت‌های کوچک با تعداد پرسنل کمتر از (۳۰ نفر) و بیشترین سطح سواد مالیاتی مربوط به مدیران شرکت‌های بزرگ با بیش از (۱۰۰ نفر) پرسنل است.

جدول ۱۳. نتایج آزمون آنالیز واریانس برای سطح سواد

مالیاتی بر اساس اندازه شرکت					
مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	سطح معنی‌داری	
بین گروهی	۲	۲۱۹/۷۷۳	۱	۰/۰۰۰	۴۳۹/۵۴۵
درون گروهی	۳۶۴	۷۴۵۹/۹۸۰	۲۰/۴۹۴		
کل	۳۶۶	۷۸۹۹/۵۲۹			

یافته‌های جدول بالا نشان می‌دهد سطح معنی‌داری عدد صفر کوچکتر از (۵٪) است بنابراین با اطمینان (۹۵٪) فرضیه یادشده تایید می‌شود، یعنی اندازه شرکت بر سطح سواد مالیاتی مدیران تاثیر معنی‌داری دارد که با نتایج پژوهش ابوسعیدی و همکاران (۱۴۰۰)، در خصوص سواد مالی مدیران مطابقت دارد. نتایج مقایسه‌های چندگانه با استفاده از آزمون (LSD) برای اندازه شرکت بر اساس تعداد پرسنل بیان می‌دارد، بین تمام گروه‌ها از نظر سطح سواد مالیاتی اختلاف معنی‌داری وجود دارد. سواد مالیاتی مدیران شرکت‌های کوچک کافی نیست که این مهم باعث می‌شود مدیران چنین شرکت‌هایی در تصمیم‌گیری‌های مالی و مالیاتی خود دچار خطا و اشتباه شوند که بر تداوم حیات شرکت در آینده تاثیر داشته باشد، بنابراین مدیران چنین شرکت‌هایی باید از طرق مختلف، سطح سواد مالی و مالیاتی خود را افزایش دهند.

فرضیه هفتم: بین نوع صنعت فعالیت شرکت و سطح سواد مالیاتی مدیران ایرانی آن رابطه معناداری وجود دارد.

یافته‌های جدول بالا نشان می‌دهد میانگین نمره بدست آمده توسط مدیرانی که در کلاس‌های مالیاتی شرکت کرده اند عدد (۱۰/۹) و مدیرانی که شرکت نکرده‌اند عدد (۸/۷) است. همچنین آزمون تی دو نمونه‌ای مستقل نشان می‌دهد سطح معنی‌داری عدد صفر است و کوچکتر از (۵٪) است بنابراین با اطمینان (۹۵٪) فرضیه یادشده تایید می‌شود یعنی تجربه شرکت در کلاس‌های مالیاتی بر سطح سواد مالیاتی تاثیر معنی‌داری دارد که با نتایج پژوهش موچکوا و ویتک (۲۰۱۸)، ابوسعیدی و همکاران (۱۴۰۰)، اونیانگو (۲۰۱۳)، فرناندز (۲۰۱۶)، نگوین (۲۰۱۶)، روکاسر (۲۰۱۶)، در خصوص سواد مالی مدیران مطابقت دارد. بنابراین پیشنهاد می‌شود شرکت‌ها برای انتخاب مدیران، از افرادی استفاده کنند که در رشته‌های مالی و یا مدیریت تحصیل کرده باشند و یا تجربه شرکت در کلاس‌های آموزشی مالیات را داشته باشند. در غیر اینصورت مدیر را مکلف کنند که آموزش‌های لازم در خصوص انجام تکالیف و وظایف مالیاتی را ببینند.

فرضیه ششم: بین اندازه شرکت و سطح سواد مالیاتی مدیران ایرانی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

H0: بین اندازه شرکت و سطح سواد مالیاتی مدیران ایرانی رابطه معنی‌داری وجود ندارد.

H1: بین اندازه شرکت و سطح سواد مالیاتی مدیران ایرانی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

جدول ۱۲. توصیف میانگین، انحراف معیار و خطای استاندارد

اندازه شرکت (تعداد پرسنل)	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای اطمینان ۹۵٪	فاصله
کمتر از ۳۰ نفر	۱۷۸	۸/۸۷۶	۴/۳۳۰	۰/۳۲۵	۸/۳۳۶
بین ۳۰ تا ۱۰۰ نفر	۱۱۶	۱۰/۰۸۶	۴/۶۷۶	۰/۴۳۴	۹/۲۲۶
بیش از ۱۰۰ نفر	۷۳	۱۱/۷۵۳	۴/۷۵۱	۰/۵۵۶	۱۰/۶۴۴
کل	۳۶۷	۹/۸۳۱	۴/۶۴۶	۰/۳۴۳	۹/۳۵۴

جدول ۱۵. نتایج آزمون واریانس برای سطح سواد

مالیاتی بر اساس نوع صنعت (فعالیت)

مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	سطح معنی‌داری
۱۶۴/۴۸۰	۷	۲۳/۴۹۷	۱/۰۹۱	۰/۳۶۹
۷۷۳۵/۰۴۶	۳۵۹	۲۱/۵۴۶		
۷۸۹۹/۵۲۳	۳۶۶			
بی گروهی				
درون گروهی				
کل				

یافته‌های جدول بالا نشان می‌دهد سطح معنی‌داری عدد (۰/۳۶۹) بزرگتر از (۵٪) است بنابراین با اطمینان (۹۵٪) فرضیه یاد شده رد می‌شود یعنی نوع صنعت بر سواد مالیاتی تاثیر معنی‌داری ندارد که با نتایج پژوهش ابوسعیدی و همکاران (۱۴۰۰)، در خصوص سواد مالی مدیران مطابقت دارد. با توجه به تنوع صنایع و ساختارهای بنگاه‌های اقتصادی و فن‌آوری‌های مورد استفاده در فرایند تولید و عملیات، نیاز به افزایش آگاهی و دانش نسبی و به روز بودن اطلاعات مالی و مالیاتی مدیران است که ضرورت برنامه‌ریزی و حتی تدوین استراتژی‌های آموزش و پژوهش در شرکت‌ها و همچنین سازمان‌های مرتبط را مشخص می‌کند بنابراین توجه لازم در این خصوص به مدیران شرکت پیشنهاد می‌شود.

فرضیه هشتم: بین زمینه فعالیت اصلی شرکت و سطح سواد مالیاتی مدیران آن رابطه معناداری وجود دارد.

H0: بین زمینه فعالیت اصلی شرکت و سطح سواد مالیاتی مدیران ایرانی رابطه معنی‌داری وجود ندارد.

H1: بین زمینه فعالیت اصلی شرکت و سطح سواد مالیاتی مدیران ایرانی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

زمینه فعالیت اصلی مدیران در سه رده تعیین شده است که بر همین اساس از تحلیل واریانس برای ارزیابی استفاده می‌شود.

H0: بین نوع صنعت و سطح سواد مالیاتی مدیران ایرانی

رابطه معنی‌داری وجود ندارد.

H1: بین نوع صنعت و سطح سواد مالیاتی مدیران ایرانی

رابطه معنی‌داری وجود دارد.

با توجه به اینکه نوع صنعت بیش از دو گروه بوده است برای ارزیابی فرضیه بالا از تحلیل واریانس استفاده می‌شود که به صورت خلاصه نتایج در جدول‌های زیر ارائه شده است.

جدول ۱۴. توصیف میانگین، انحراف معیار و خطای استاندارد

نوع صنعت (فعالیت)	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای استاندارد میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪	
					کران پایین	کران بالا
فناوری اطلاعات	۲۷	۸/۸۱۶	۳/۸۲۰	۰/۸۳۵	۷/۳۴۱	۱۰/۳۶۳
دارویی	۶۴	۱۰/۱۰۹	۴/۳۰۶	۰/۵۲۸	۹/۰۳۳	۱۱/۱۸۵
مواد غذایی و کشاورزی	۳۱	۱۰/۳۲۶	۴/۶۴۳	۰/۸۳۴	۸/۶۱۹	۱۲/۰۲۵
صادرات و واردات	۵۲	۱۰/۱۷۳	۴/۰۹۱	۰/۵۶۷	۹/۰۳۴	۱۱/۳۱۲
استخراج مواد معدنی	۳۰	۸/۵۶۶	۳/۰۷۰	۰/۵۶۰	۷/۴۰۲	۹/۷۱۳
فلزات	۳۹	۱۰/۱۷۹	۵/۴۶۲	۰/۸۷۴	۸/۴۰۸	۱۱/۹۵۰
راه و ساختمان	۶۸	۹/۱۶۲	۴/۷۷۱	۰/۵۷۸	۸/۰۰۷	۱۰/۳۱۶
تاسیسات و تجهیزات	۵۶	۱۰/۶۲۳	۵/۶۴۸	۰/۷۵۴	۹/۱۳۰	۱۲/۱۵۵
کل	۳۶۷	۹/۸۳۱	۴/۶۴۵	۰/۲۴۳	۹/۲۵۴	۱۰/۳۰۸

بر اساس فاصله اطمینان می‌توان گفت کمترین سطح سواد مالیاتی مربوط به گروه استخراج مواد معدنی و بیشترین سطح سواد مالیاتی مربوط به تاسیسات و تجهیزات است.

و شرکت‌های تولیدی در مقایسه با شرکت‌های خدماتی نیز از سواد مالیاتی بالاتری برخوردارند. بنابراین پیشنهاد می‌شود شرکت‌های بازرگانی انگیزه لازم و مشوق‌هایی برای مدیران خود در جهت استفاده هر چه بیشتر از کلاس‌های آموزشی مالیات اعمال کند تا از این طریق سطح سواد مالیاتی مدیران خود را افزایش دهند.

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به شرایط موجود در کشور و تحقق بخشیدن به ابلاغیه رهبر معظم انقلاب اسلامی در خصوص اصل (۴۴) قانون اساسی در خرداد ماه سال (۱۳۸۴) و حرکت به سوی خصوصی سازی، مدیران شرکت‌ها باید دارای سطح معقولی از اطلاعات مالی و مالیاتی بوده و قدرت تجزیه و تحلیل در بازارهای مالی را داشته باشند. تصمیمات مدیران با آینده واحد تجاری گره خورده است به طوری که هر چه مدیران از سطح سواد، دانش و تجربه بیشتری برخوردار باشند تصمیماتی مناسب تر در جهت حفظ منافع ذینفعان و سازمان می‌گیرند و این امر موجب شده، تجربه، تخصص و دانش مدیران بیشتر از گذشته مورد توجه قرار گیرد. پژوهش حاضر با اهداف تعیین حوزه‌ها و مولفه‌های با اهمیت سواد مالیاتی مدیران ایرانی و تدوین پرسشنامه استاندارد و سازگار با محیط تجاری و اقتصادی ایران برای سنجش سواد مالیاتی مدیران ایرانی و اندازه‌گیری سواد مالیاتی آن‌ها طراحی و اجرا شده است. نظر به این که در کشور در خصوص سواد مالیاتی پژوهشی انجام نشده است بنابراین برای این منظور با مطالعه قانون مالیات‌های مستقیم، قانون تجارت، اصول و استانداردهای حسابداری و همچنین با استعانت از خبرگان مالی که دارای مرتبه علمی استادیاری و بالاتر در حوزه‌های حسابداری و مالی بوده‌اند و همچنین خبرگان مالیاتی که با سابقه کار بالای (۱۵ سال) در امور مالیاتی مشغول فعالیت هستند، حوزه‌ها و مولفه‌های اصلی سواد مالیاتی به کمک فن دلفی تعیین شد. سپس با استفاده از این مولفه‌ها، پرسشنامه استاندارد و بومی سواد مالیاتی ویژه مدیران ایرانی طراحی شد. روایی محتوایی پرسش‌هایی از طرح شاخص لاوشه مورد بررسی قرار گرفت. این پرسشنامه که حاوی (۲۰) پرسش چهار گزینه‌ای است از طریق تکنیک دلفی فازی طی دو مرحله نظر خواهی از (۱۳) نفر خبرگان مالی و مالیاتی

جدول ۱۶. توصیف میانگین، انحراف معیار و خطای استاندارد میانگین بر اساس زمینه فعالیت اصلی

زمینه فعالیت اصلی	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای استاندارد میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪
بازرگانی	۱۲۶	۹/۴۰۵	۴/۹۵۱	۰/۴۴۴	۸/۵۳۲ ۱۰/۲۷۷
خدماتی	۱۰۳	۸/۸۷۳	۳/۸۴۴	۰/۳۷۸	۸/۱۲۲ ۹/۶۲۵
تولیدی	۱۳۸	۱۰/۹۳۵	۴/۷۱۲	۰/۴۰۱	۱۰/۱۴۱ ۱۱/۷۲۸
	۳۶۷	۹/۸۳۱	۴/۶۴۶	۰/۲۴۳	۹/۳۵۴ ۱۰/۳۰۸

بر اساس فاصله اطمینان می‌توان گفت کمترین و بیشترین سطح سواد مالیاتی به ترتیب مربوط به فعالیت خدماتی و تولیدی است.

جدول ۱۷. نتایج آزمون آنالیز واریانس برای سطح سواد مالیاتی بر اساس زمینه فعالیت اصلی شرکت

	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	سطح معنی‌داری
بین گروه	۲۸۵/۳۹۶	۲	۱۴۲/۶۹۸	۶/۸۲۲	۰/۰۰۱
درون گروهی	۷۶۱۴/۱۲۹	۳۶۴	۲۰/۹۱۸		
کل	۷۸۹۹/۵۲۳	۳۶۶			

یافته‌های جدول بالا نشان می‌دهد سطح معنی‌داری عدد (۰/۰۰۱) کوچکتر از (۰/۰۵) است بنابراین فرضیه یادشده با اطمینان ۹۵٪ تایید می‌شود یعنی زمینه فعالیت اصلی شرکت بر سواد مالیاتی مدیران تاثیر معنی‌داری دارد که با نتایج پژوهش ابوسعیدی و همکاران (۱۴۰۰)، در خصوص سواد مالی مدیران مطابقت دارد. نتایج مقایسات چندگانه (LSD) که تفاوت‌های سواد مالیاتی را در میان انواع مختلف فعالیت‌های اصلی شرکت‌ها (بازرگانی، خدماتی، تولیدی) بررسی کرده‌اند، نشان می‌دهد تفاوت میان شرکت‌های بازرگانی و خدماتی از نظر سواد مالیاتی معنادار نیست. سواد مالیاتی در شرکت‌های بازرگانی به طور معناداری پایین‌تر از شرکت‌های تولیدی است

معنی‌داری با سواد مالیاتی مدیران ایرانی ندارد. همچنین میان زمینه فعالیت اصلی شرکت و سطح سواد مالیاتی ارتباط معنی‌داری وجود دارد. نتایج این پژوهش با نتایج پژوهش ابوسعیدی و همکاران (۱۴۰۰)، که در خصوص سواد مالی مدیران صورت گرفته است همخوانی دارد.

سواد مالیاتی مدیران در حوزه شناخت و تحلیل صورتهای مالی ناکافی بود، بنابراین به مدیران پیشنهاد می‌شود که شناخت اجمالی از اقلام صورتهای مالی و کاربرد هر یک از آنها و روش‌های تحلیل این صورت‌ها را برای درک وضعیت مالی، عملکرد و نقدینگی شرکت و مقایسه آن را با دوره‌های گذشته، از طریق شرکت در دوره‌های آموزشی مالی فراگیرند. مدیران سواد مالیاتی کافی در مورد قوانین و مقررات مالیاتی، و پولشویی را دارا نیستند که با گسترده شدن بازارها لازم است سطح سواد مالیاتی مدیران نیز افزایش یابد. عدم آشنایی مدیران با قوانین مالیاتی باعث خروج منابع مالی از طریق عدم استفاده از تسهیلات قانونی یا ایجاد جرایم مالیاتی می‌شود. بر اساس قوانین مبارزه با پولشویی، مسئول مستقیم عدم رعایت این قوانین مدیرعامل است، پس باید از این قوانین مانند: شناخت مصادیق پولشویی، شیوه برخورد با معاملات مشکوک آگاهی کافی داشته باشند، بنابراین به مدیران پیشنهاد می‌شود آگاهی و سواد خود را در این حوزه‌ها به طور مستمر افزایش دهند. با توجه به ارتباط مقطع تحصیلی با سطح سواد مالیاتی مدیران، پیشنهاد می‌شود راه کارهای ارتقای سواد مالیاتی در دانشگاه‌ها در دستور کار محافل و سازمانهای متولی آموزش عالی در کشور قرار گیرد. نتایج نشان داد تجربه و سابقه مدیریت مدیران، رابطه معنی‌داری با سواد مالیاتی دارد، کسب مهارت‌های مالی و مالیاتی در اثر تجربه و آن هم بدون آموزش می‌تواند تاوان سنگینی برای شرکت داشته باشد زیرا مدیران با گذشت زمان و در روبرویی با مسایل و مشکلات، به احتمال زیاد، با آزمون و خطا مسائل مالی جدید را فرا می‌گیرند ولی خطاها ممکن است موجب بروز مشکلات جدی شود که به شرکت آسیب می‌رساند، بنابراین یادگیری و کسب مهارت‌های مالی و مالیاتی بهتر است با آموزش باشد نه صرفاً بر مبنای تجربه. بنابراین دوباره تحت آموزش سواد مالیاتی قرار گرفتن مدیران شرکتها مورد پیشنهاد است. گذراندن دوره‌های مالیاتی با سواد مالیاتی ارتباط معنی‌داری دارد،

تهیه و استاندارد سازی شد. بخش دوم پژوهش به اندازه گیری سواد مالیاتی مدیران ایرانی تخصیص یافته است. در این راستا با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چهار استان کشور انتخاب و پرسشنامه مورد نظر بین (۴۰۰) نفر مدیر ایرانی که تعداد آن‌ها در هر استان به روش تصادفی طبقه‌بندی شده تعیین شده از طریق اینترنت توزیع و تعداد (۳۶۷) پرسشنامه کامل جمع‌آوری شده است.

جدول ۱۸. خلاصه نتایج آزمون فرضیه‌ها

فرضیه	عنوان	نتیجه
۱	مدیران ایرانی دارای سواد مالیاتی هستند	رد
۲	بین ویژگی‌های جمعیت شناختی مدیران ایرانی و سطح سواد مالیاتی آن‌ها رابطه معنی‌داری وجود دارد.	
۱-۲	بین جنسیت مدیران ایرانی و سطح سواد مالیاتی آن‌ها رابطه معنی‌داری وجود دارد	رد
۲-۲	بین وضعیت تاهل مدیران ایرانی و سطح سواد مالیاتی آن‌ها رابطه معنی‌داری وجود دارد.	رد
۳-۲	بین سن مدیران ایرانی و سطح سواد مالیاتی آن‌ها رابطه معنی‌داری وجود دارد	تایید
۳	بین سطح تحصیلات (کمتر از دیپلم، دیپلم، کاردانی و کارشناسی، کارشناسی ارشد، دکتری) مدیران ایرانی و سطح سواد مالیاتی آن‌ها رابطه معنی‌داری وجود دارد.	تایید
۴	بین نوع فعالیت اصلی شرکت‌ها و سطح سواد مالیاتی مدیران آن‌ها رابطه معنی‌داری وجود دارد.	تایید
۵	بین تجربه و سابقه مدیریت مدیران ایرانی و سطح سواد مالیاتی آن‌ها رابطه معنی‌داری وجود دارد.	تایید
۶	بین نوع صنعت فعالیت شرکت‌ها و سطح سواد مالیاتی مدیران آن‌ها رابطه معنی‌داری وجود دارد.	رد
۷	بین اندازه شرکت و سطح سواد مالیاتی مدیران ایرانی آن‌ها رابطه معنی‌داری وجود دارد.	تایید
۸	بین گذراندن دوره‌های مالیاتی و سطح سواد مالیاتی مدیران ایرانی رابطه معنی‌داری وجود دارد.	تایید

نتایج آزمون فرضیه‌ها نشان دهنده عدم کفایت سواد مالیاتی مدیران

است، ویژگی‌های جمعیت شناختی شامل: جنسیت و وضعیت تاهل با سطح سواد مالیاتی مدیران ایرانی رابطه معنی‌داری ندارد ولی سن با سواد مالیاتی رابطه معنی‌داری دارد. میان سطح تحصیلات و سطح سواد مالیاتی مدیران ایرانی ارتباط معنی‌داری وجود دارد. تجربه و سابقه مدیریت با سطح سواد مالیاتی ارتباط معنی‌داری دارد. گذراندن دوره‌های مالیاتی با سطح سواد مالیاتی ارتباط معنی‌داری دارد. همچنین، متغیر اندازه شرکت ارتباط معنی‌داری با سطح سواد مالیاتی دارد اما متغیر نوع صنعت، رابطه

مهدی فاضلی و نویسنده سوم، دکتر محمدحامد خانمحمدی؛ تحلیل داده‌ها: نویسنده اول، مهدی فاضلی و نویسنده چهارم، دکتر محمود معین الدین.

مشارکت نویسندگان در مقاله مستخرج از پایان‌نامه به شکل زیر است:

نویسنده اول، مهدی فاضلی: تهیه و آماده‌سازی نمونه‌ها، انجام آزمایش و گردآوری داده‌ها، انجام محاسبات، تجزیه و تحلیل آماری داده‌ها، تحلیل و تفسیر اطلاعات و نتایج، تهیه پیشنویس مقاله.

نویسنده دوم، خانم دکتر آذر مسلمی: استاد راهنمای پایان‌نامه، طراحی پژوهش، نظارت بر مراحل انجام پژوهش، بررسی و کنترل نتایج، اصلاح، بازبینی و نهایی‌سازی مقاله.

نویسنده سوم، دکتر محمدحامد خانمحمدی: استاد راهنمای پایان‌نامه، مشارکت در طراحی پژوهش، نظارت بر پژوهش، مطالعه و بازبینی مقاله.

نویسنده چهارم، دکتر محمود معین الدین: استاد مشاور پایان‌نامه، مشارکت در طراحی پژوهش، نظارت بر پژوهش، مطالعه و بازبینی مقاله.

تعارض منافع:

بنا بر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

حامی مالی

مقاله حاضر با حمایت مالی معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خمین انجام شد.

سپاسگزاری

از معاونت محترم پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خمین به خاطر حمایت معنوی و همکاری در اجرای پژوهش حاضر سپاسگزاری می‌شود. از آقای دکتر محمد حامد خانمحمدی و خانم دکتر آذر مسلمی و آقای دکتر محمود معین الدین به خاطر بازبینی متن مقاله و ارائه نظرهای ساختاری تشکر و قدردانی می‌شود.

از داوران محترم به خاطر ارائه نظرهای ساختاری و علمی سپاسگزاری می‌شود.

بنابراین به مدیران پیشنهاد می‌شود که در کلاس‌های آموزش مالیاتی شرکت کنند و به سهامداران پیشنهاد می‌شود از طرق مختلف، انگیزه لازم برای مدیران برای گذراندن این دوره‌ها را فراهم کنند.

پیشنهادهای برای پژوهش‌های آتی

۱. پژوهشگران در پژوهش‌های آتی با استفاده از الگوی ارائه شده در این

پژوهش به اندازه گیری سواد مالیاتی دانشجویان ایرانی بپردازند.

۲. برخی از پژوهش‌های آتی به تهیه ابزار مناسب سنجش

سواد مالیاتی در بین سایر اقشار جامعه اختصاص یابد.

۳. پژوهش‌هایی به منظور تدوین سرفصل مناسب برای آموزش

سواد مالیاتی برای سطوح مختلف آموزشی انجام شود.

۴. مطابق مطالعات خارجی، ارتباط بین ویژگی‌های

شخصیتی از قبیل صداقت، راستگویی، درستکاری و ...

با سواد مالیاتی مدیران بررسی شود.

۵. تاثیر سواد مالیاتی مودیان بر اصلاح ساختار مالیاتی

جامعه بررسی شود.

محدودیت‌های پژوهش

کمبود منابع اطلاعاتی داخلی، محدود بودن زمان و عدم همکاری

برخی افراد جامعه با فعالیت‌های پژوهشی و همچنین بومی و داخلی

بودن پژوهش‌های حوزه مالیات به دلیل اینکه قانون مالیات‌های هر

کشوری مختص همان کشور است و در کشورهای دیگر کاربرد ندارد،

از جمله مهم‌ترین محدودیت‌های این پژوهش است.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

نویسندگان اصول اخلاقی را در انجام و انتشار این پژوهش

علمی رعایت کرده‌اند و این موضوع مورد تأیید همه آنهاست.

مشارکت نویسندگان

جمع‌آوری داده‌ها: نویسنده اول، مهدی فاضلی و نویسنده

دوم، خانم دکتر آذر مسلمی؛ تهیه گزارش پژوهش: نویسنده اول،

References

- Aboosaidi, M. & Moeinuddin, M. & Heyrani, F. (2021). Assessing the financial literacy of private sector managers. *Financial Accounting Knowledge*, 8 (2), 195 –219. (In Persian).
doi:10.30479/jfak.2021.13956.2738.
- Abuselidze, G. (2020). Optimality of tax policy on the basis of comparative analysis of income taxation, *European Journal of Sustainable Development*, 9(1), 272-293.
doi.org/10.14207/ejsd.2020.v9n1p272.
- Babaki, R & Efati, M (2022). The Effect of Tax Structure on Economic Growth in Iran, *Iranian National Tax Administration*, 30(102), 29-54. (In Persian).
doi:10.52547/taxjournal.30.54.29.
- Bayrakdaroglu, A. & Botan Şan, F. (2014). Financial Literacy Training as a Strategic Management Tool among Small, Medium Sized Businesses Operating in Turkey. *Social and Behavioral Sciences*, 150: 148 – 155.
https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.09.019
- Bernadene, D. C; & Carmela, A; (2023). Towards a conceptual framework for tax literacy: a scoping review, *eJournal of Tax Research*. 21(1), 122-147.
URL: <http://www.austlii.edu.au/au/journals/eJlTaxR/2023/12.html>
- Bhushan, P. (2014). An empirical study of financial and tax literacy of salaried individuals, PhD thesis, Jaypee University of Information Technology, Waknaghat.
doi:10.9790/487X-1066771.
- Blechová, B; & Sobotovičová, Š; (2016). Analysis of tax education in a business school: A case study, *Periodica Polytechnica Social and Management Sciences*, 24(2), 113-118.
doi:10.3311/PPso.8486.
- Bornman, M; & Wassermann, M. (2018). Tax literacy in the digital economy: paper presented at the ATAX 13th International Tax Administration Conference, 5-6 April, Sydney.
https://doi.org/10.17492/jpi.vision.v9i1.912208.
- Brackin, T; (2007). Overcoming tax complexity through tax literacy – An analysis of financial literacy research in the context of the taxation system, paper presented at the Australasian Tax Teachers Association Conference, 22-24. January, Brisbane.
https://www.researchgate.net/publication/228972667_Overcoming_tax_complexity_through_tax_literacy-an_analysis_of_financial_literary_research_in_the_context_of_the_taxation_system#:~:text=http%3A//eprints.usq.edu.au
- Buchdadi, D. & Agung, S G. & Amelia, N. & Ahmad, M. (2020). The Influence of Financial Literacy on Smes Performance Through Access to Finance and Financial Risk Attitude as Mediation Variables. *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*, 24 (5),1-6. *Academy of Accounting and Financial Studies Journal* .
- Cechovsky, N. (2018). The importance of tax knowledge for tax compliance: A study on the tax literacy of vocational business students', in Nägele, C; & Stalder, B. E; (eds), *Trends in vocational education and training research: Proceedings of the European Conference on Educational Research (ECER), Vocational Education and Training Network VETNET*, Bern, 113-121.
httpsdoi.org10.5281zenodo.1319718.pdf
- Cvrlje, D.(2015) Tax literacy as an instrument of combating and overcoming tax system complexity, low tax morale and tax non-compliance, *The Macrotheme Review*. 4(3), 156-167.
https://macrotheme.com/yahoo_site_admin/assets/docs/13MR43Cv.804829.pdf
- Dianti, D, Z & Hanifezadeh, M; (2015). Financial Literacy Level of Tehran Households and its Determinant Factors. *Financial Knowledge Securities Analysis (Financial Studies)*. 8(26), 115–139. (In Persian).
https://sanad.iau.ir/Journal/jfksa/Article/803421.
- Fazeli, M. & Gord, A. & Parandin, K. (2014). Evaluating the impact of administrative system health on tax compliance of taxpayers in the General Directorate of Tax Affairs in the south of Tehran. *Government Accounting*. 1 (2), 53-64. (In Persian)
doi: 20.1001.1.24234613.1393.1.1.5.0 .
- Fazeli, M. & Khanmohammadi, M, H. & Moslemi, A. & Moeinadin, M. (2024). Providing a Model for Assessing the Tax Literacy of Iranian Managers Using the Fuzzy Delphi Method. *Digital*

- Transformation and Administration Innovation*, 2(3), 42-51.
<https://doi.org/10.61838/dtai.2.3.6>
- Genest-Grégoire, A; Godbout, L; & Guay, J-H. (2017). The knowledge deficit about taxes: *Who it affects and what to do about it*, CD Howe Institute Commentary. 484, July. doi:10.2139/ssrn.2998056.
- Huston, S. J. (2010). Measuring financial literacy. *Journal of consumer affairs*, 44(2), 296-316.
<https://doi.org/10.1111/j.1745-6606.2010.01170.x>
- Ishmuhametov I. & Kuzmina-Merlino, I. (2017), What Motivates a Learner Manager of a Logistic Company to Achieve Financial Literacy? *Procedia Engineering*, 178: 76-84.
 DOI:10.1016/j.proeng.2017.01.065
- Jabbari, A. & Mmoradkhani, N. & Habibzadeh, S. (2023), The Effect of Taxation on Financial Services on Economic Growth in Iran. *Economic research and perspectives*; 23(2) , 91-118. (In Persian).
 doi: 20.1001.1.17356768.1402.23.2.4.8
- Jimenez, P. & Iyer, G, S. (2016). Tax compliance in a social setting: The influence of social norms, trust in government, and perceived fairness on taxpayer compliance, *Advances in accounting, Elsevier* 34(C), 17-26.
<https://doi.org/10.1016/j.adiac.2016.07.001>.
- Karimi, S. & Khanmohammadi, M, H. & Jafari, M. (2021). Presenting and evaluating the tax compliance model of legal entities based on the perspective of tax experts using the grounded theory in the Iranian tax system. *Accounting and Auditing Management Knowledge*, 10(38), 345-360. (In Persian).
https://www.jmaak.ir/article_17563_b952fb76427d6ab439fbd2b78f691ba5.
- Kuzmina, I. (2015) Improving Financial Management System for Multi-business Companies, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 210:136-145.
 DOI:10.1016/j.sbspro.2015.11.352
- Rosa Intansari, M. & Supramono, S. (2022). The Effect of Tax Literacy on Tax Compliance: The Moderating Role of Patriotism. *Technium Social Sciences Journal*, 34(1), 455-464.
<https://doi.org/10.47577/tssj.v34i1.7097.pdf>
- Marina, B. & Marianne, W. (2020). Tax knowledge for the digital economy: *Journal of Economic and Financial Sciences* 13(1), doi: <https://doi.org/10.4102/jef.v13i1.461>.
- Moeinuddin, M. & Yaghoubnejad, A. & Nikomaram, H. (2011). Presenting a model for measuring the financial literacy of Iranian students using the fuzzy Delphi method. *Journal of Financial Engineering and Securities Management*, 8, 1-49. (In Persian).
 dor: 20.1001.1.22519165.1390.2.8.1.1
- Moučková, M; & Vitek, L; (2019). Tax literacy, *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, 66(2), 553-559.
[doi:https://doi.org/10.11118/actaun201866020553](https://doi.org/10.11118/actaun201866020553).
- Mozaffari, A. A. & Moshref-Javadi, B. & Nadeian, M. (2002). Determining the skills and Competencies of the Managers of the Physical Education Organization from their Point of View and Presenting a Management Model. *Journal of Motor sciences and Sports*, 1(1): 92-104. (In Persian).
<https://ensani.ir/file/download/article/9-1137-20120326113842pdf>
- Nichita, A; & Batrancea, L; & Pop, C, M; & Batrancea, I; Morar, I. D; & Masca, E; Roux-Cesar, A. M; Forte, D, Formigoni, H. & da Silva, A. A, (2019). We learn not for school but for life: *Empirical evidence of the impact of tax literacy on tax compliance*, *Eastern European Economics*, 57(5), 397-429.
 doi: 10.1080/00128775.2019.1621183.
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) (2023), *OECD economic outlook, interim report March 2023: A fragile recovery*, OECD Publishing, Paris.
<https://doi.org/10.1787/d14d49eb-en>.
- Puneet, B; & Yajulu, M. (2013). Financial Literacy and its Determinants, *International Journal of Engineering, Business and Enterprise Applications (IJEBA)*.155-160. www.iasir.net

- Rabiee, K; & Fazeli, M; & Ahmadi, K, A; (2023). Presenting a comprehensive model for electronic tax collection to reduce tax evasion with an ISM approach. *Government Accounting*. 10 (2), 228-244. (In Persian).
doi: 10.30473/GAA.2024.70685.1717.
- Sepasgozar-Shahri, M. & Manoochehri, M. (2014). Identifying Viewers' Cognition for the TV Series of "Pahlavi Hat" through Q Methodology. *Quarterly Journal of Communication Research*, 21(2): 113-134. (In Persian).
<https://doi.org/10.22082/cr.2014.15320>
- Setyani, R. & Ameliawati, M. (2018). The Influence of Financial Attitude, Financial Socialization, and Financial Experience to Financial Management Behavior with Financial Literacy as the Mediation Variable, *KNE Social Sciences*, 811-832.
doi: 10.18502/kss.v3i10.3174
- Terry, V. N; (2024). Religion Education Social Laa Roiba Journal: *The Influence of Tax Literacy on Tax Compliance With Tax Sanctions as A Moderating Variable*, 6(6). DOI: <https://doi.org/10.47467/reslaj.v6i6.3406>.
- Ventje, J; & Kuhuparuw, A; & Laura, S, N,. (2022) he Effect of Tax Literacy, Taxpayer Awareness, and Tax Sanctions on Compliance with OP Annual SPT Submission, 5(4): *Budapest International Research and Critics Institute November*. doi:10.33258/birci.v5i4.7211.
- Ye, Jianmu. & KMMCB, K. (2019). How Does Financial Literacy Promote Sustainability in SMEs? A Developing Country Perspective. *Sustainability, MDPI, Open Access Journal*, 11(10):1-21.
<https://doi.org/10.3390/su11102990>
- Young, A; & Danny, C; & Daniel, H. (2013). A Study of the Impace of Culture on Tax Compliance in China. *International Tax Journal*; CCH Incorporated.
<http://handle.uws.edu.au:8081/1959.7/547096>.

پیوست ها

مشخصات خبرگان پانل دلفی فاز۱

ردیف	نام و نام خانوادگی	رشته تحصیلی	شغل	میزان تحصیلات	سابقه کار
۱	مسعود طاهری نیا	حسابداری	عضو هیات علمی - دانشیار	دکتری	۲۵
۲	علی لعل بار	حسابداری	عضو هیات علمی - دانشیار	دکتری	۲۰
۳	روح الله جوادی	حسابداری	عضو هیات علمی - استادیار	دکتری	۱۷
۴	خدیجه ربیعی	حسابداری	عضو هیات علمی - استادیار	دکتری	۱۷
۵	مرضیه شریعتی	حسابداری	عضو هیات علمی - استادیار	دکتری	۱۸
۶	زهرا میراشرافی	حسابداری	عضو هیات علمی - استادیار	دکتری	۱۷
۷	علی سبحانی	حسابداری	عضو هیات علمی - دانشیار	دکتری	۲۸
۸	محمد رضا شهریاری	حسابداری	مشاور مالیاتی	دکتری	۱۵
۹	علی حبیبی	حسابداری	معاون مدیر کل امور مالیاتی	کارشناسی ارشد	۲۱
۱۰	حمید رضا قهقایی	حسابداری	سر ممیز	کارشناسی ارشد	۲۶
۱۱	محمد آنجفی	مدیریت	سر ممیز	کارشناسی ارشد	۲۶
۱۲	محمود ربیعی	مدیریت	ممیز کل	کارشناسی ارشد	۳۳
۱۳	داوود طاهری	مدیریت	ممیز کل	کارشناسی ارشد	۲۵

میانگین داده‌های خبرگان حاصل از پرسشنامه مرحله دوم

تکنیک دلفی فاز۱

سوال	میانگین	سوال	میانگین
۱	(۴,۶۹ و ۶,۶۹)	۲	(۴,۶۹ و ۶,۶۹)
۳	(۷ و ۳)	۴	(۴,۵۴ و ۴,۵۴)
۵	(۴,۲۳ و ۴,۲۳)	۶	(۴,۶۹ و ۶,۶۹)
۷	(۴,۳۸ و ۴,۳۸)	۸	(۴,۶۹ و ۶,۶۹)
۹	(۴,۵۴ و ۴,۵۴)	۱۰	(۴,۸۵ و ۴,۸۵)
۱۱	(۴,۶۹ و ۴,۶۹)	۱۲	(۴,۳۸ و ۴,۳۸)
۱۳	(۴,۳۸ و ۴,۳۸)	۱۴	(۴,۲۳ و ۴,۲۳)
۱۵	(۴,۸۵ و ۴,۸۵)	۱۶	(۴,۵۴ و ۴,۵۴)
۱۷	(۴,۶۹ و ۴,۶۹)	۱۸	(۴,۳۸ و ۴,۳۸)
۱۹	(۴,۶۹ و ۴,۶۹)	۲۰	(۴,۵۴ و ۴,۵۴)
۲۱	(۴,۳۸ و ۴,۳۸)	۲۲	(۴,۸۵ و ۴,۸۵)
۲۳	(۴,۵۴ و ۴,۵۴)	۲۴	(۴,۰۸ و ۴,۰۸)
۲۵	(۴,۵۴ و ۴,۵۴)		(منبع، یافته‌های پژوهشگر)

میانگین داده‌های خبرگان حاصل از پرسشنامه مرحله اول

تکنیک دلفی فاز۱

سوال	میانگین	سوال	میانگین
۱	(۴,۸۵ و ۴,۸۵)	۲	(۴,۸۵ و ۴,۸۵)
۳	(۳,۶۲ و ۵,۶۲)	۴	(۳,۱۵ و ۵,۱۵)
۵	(۴,۰۸ و ۴,۰۸)	۶	(۴,۳۸ و ۴,۳۸)
۷	(۴,۰۸ و ۴,۰۸)	۸	(۴,۳۸ و ۴,۳۸)
۹	(۴,۳۸ و ۴,۳۸)	۱۰	(۴,۵۴ و ۴,۵۴)
۱۱	(۳,۳۱ و ۵,۳۱)	۱۲	(۴,۰۸ و ۴,۰۸)

اختلاف میانگین نظرات خبرگان در مراحل اول و دوم تکنیک

دلفی فاز۱

سوال	اختلاف میانگین	سوال	اختلاف میانگین
۱	۰,۰۳۷	۲	۰,۰۳۷
۳	۰,۱۴۵	۴	۰,۱۴۳
۵	۰,۰۳۵	۶	۰,۰۷۳

سوال	اختلاف میانگین	سوال	اختلاف میانگین
۷	۰,۰۷	۸	۰,۰۷۳
۹	۰,۰۳۷	۱۰	۰,۰۷
۱۱	۰,۱۴۵	۱۲	۰,۰۷
۱۳	۰,۰۳۵	۱۴	۰,۰۳۵
۱۵	۰,۰۷۳	۱۶	۰,۰۷۳
۱۷	۰,۰۳۵	۱۸	۰,۰۳۵
۱۹	۰,۰۳۸	۲۰	۰,۱۰۸
۲۱	۰	۲۲	۰,۰۳۷
۲۳	۰	۲۴	۰,۰۳۵
۲۵	۰,۰۳۷	(منبع، یافته‌های پژوهشگر)	

۲۰ سوال استاندارد سنجش سواد مالیاتی مدیران:

۱- کدام گزینه موجب اعمال جریمه بر مؤدی در خصوص تکالیف مالیات حقوق می‌شود؟

الف- صرفاً عدم ارائه لیست حقوق در موعد مقرر مشمول جریمه می‌باشد.

ب- صرفاً عدم پرداخت به موقع مالیات حقوق، مشمول جریمه است.

ج- عدم ارائه اطلاعات کامل و درست مشمول جریمه می‌شود.

د- علاوه بر عدم ارائه لیست حقوق حاوی اطلاعات کامل در موعد مقرر، عدم پرداخت به موقع مالیات حقوق، مشمول جریمه می‌شود.

۲- در خصوص نرخ محاسبه مالیات بر نقل و انتقال املاک تجاری، و املاک مسکونی به ترتیب کدام گزینه صحیح است؟

الف- ۲٪ قیمت بازار - ۵٪ قیمت منطقه ای

ب- ۱۰٪ قیمت تمام شده - ۲٪ قیمت بازار

ج- معاف - ۱۰٪ قیمت تمام شده

د- ۲٪ قیمت بازار - معاف

۳- ماخذ و نرخ محاسبه مالیات بر اجاره املاک شرکتهای حقوقی چگونه است؟

الف- ماخذ ۷۵٪ کل مال الاجاره مشمول مالیات می‌شود و نرخ ۲۵٪ می‌باشد.

ب- ماخذ ۸۰٪ کل مال الاجاره مشمول مالیات می‌شود و نرخ ۲۵٪ می‌باشد

ج- اجاره املاک مسکونی معاف از مالیات و املاک تجاری ۷۵٪ کل مال الاجاره.

د- درآمد اجاره املاک مسکونی و تجاری مشمول مالیات نمی‌شود.

۴- کدام گزینه در خصوص سامانه مؤدیان در سال ۱۴۰۳ صحیح است؟

الف- فقط اشخاص حقوقی مکلف به ثبت نام در این سامانه می باشند.

ب- کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی مشمول مالیات باید در این سامانه ثبت نام نموده و به صورت برخط کارهای مالیاتی خود را انجام دهد.

ج- کلیه اشخاص حقوقی مکلف هستند در این سامانه ثبت نام نموده و به صورت برخط کارهای مالیاتی خود را انجام دهد و در خصوص تکلیف اشخاص حقیقی هر سال توسط امور مالیاتی اعلام خواهد شد.

د- کلیه مؤدیان دارای بدهی مالیاتی مکلف به ثبت نام در این سامانه هستند.

۵- با استناد به ماده ۱۰۵ ق.م.م. ماخذ و نرخ مالیات بر عملکرد اشخاص

حقوقی غیر تجاری ایرانی که با هدف تقسیم سود تاسیس نشده و دارای

فعالیت انتفاعی هستند، چگونه است؟

الف- نسبت به درآمد مشمول فعالیت‌های انتفاعی به نرخ ۲۵ درصد

ب- نسبت به درآمد مشمول فعالیت‌های انتفاعی به نرخ ۲۰ درصد

ج- ۲۵٪ فروش خالص اشخاص حقوقی

د- ۵۰٪ از کل درآمد فعالیت انتفاعی کسب شده معاف از مالیات بوده و مابقی با نرخ ۲۵٪ قابل محاسبه است.

۶- تکالیف مؤدی در خصوص اظهار و بیان عملکرد مالی خود، چگونه است؟

الف- مؤدی مکلف است صورتحساب سود و زیان خود را به امور مالیاتی اعلام نماید

ب- مؤدی مکلف است صورتحساب سود و زیان و کلیه خرید و فروش‌های خود را به امور مالیاتی اعلام نماید

ج- مؤدی مکلف است صورتحساب سود و زیان و ترازنامه خود را به امور مالیاتی اعلام نماید.

د- مؤدی مکلف است اظهارنامه مالیاتی (حاوی ترازنامه و صورت سود و زیان) خود را به صورت صحیح و کامل در موعد مقرر در ق.م.م. به امور مالیاتی ارسال نماید.

۷- با استناد به ماده ۱۹۰ ق.م.م چنانچه دفاتر و گزارشات مؤدی طی ۳ سال متوالی قبول شود و مالیات هر سال بدون مراجعه به هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی به موقع پرداخت شود، مشمول چه تشویق‌هایی می‌شود؟

الف- ۵٪ اصل مالیات این سالها به مؤدی پاداش تعلق می‌گیرد.

ب- ۱۰٪ اصل مالیات این سالها به مؤدی پاداش تعلق می‌گیرد.

ج- ۵٪ درآمد مشمول مالیات سال بعد به مؤدی پاداش تعلق می‌گیرد.

د- ۱۰٪ اصل مالیات سال سوم به مؤدی پاداش تعلق می‌گیرد

۸- مفهوم پولشویی چیست ؟

الف- عدم گزارش سود حاصل از فعالیت‌های خلاف کاری.

ب- گزارش نادرست فعالیت‌های نامشروع .

ج- کسب درآمد از طریق معاملات بورسی و فرابورسی.

د- کسب درآمد از طریق قاچاق، کسب درآمد نامشروع، تبدیل سود حاصل از خلاف کاری و فساد به داراییهای به ظاهر مشروع.

۹- در سال ۱۴۰۳ نرخ مالیات بر سود سهام و سود سپرده بانکی و سود

اوراق مشارکت به ترتیب ... است.

الف- ۱۰٪ - معاف - ۵٪

ب- ۱۰٪ - ۱۰٪ - ۱۰٪

ج- اشخاصی که سود سهام دریافت می‌کنند مشمول مالیات دیگری با نرخ ۱٪ می باشند - معاف - ۱۰٪

د- هر سه معاف از مالیات می باشند.

۱۰- براساس ماده ۱۳۲ قانون مالیات‌های مستقیم، میزان معافیت درآمد

حاصل از فعالیت شرکتهای تولیدی و معدنی و بیمارستان‌ها در مناطق کمتر

توسعه یافته، و مناطق آزاد تجاری چگونه است؟

الف- درآمد ابرازی این شرکتها به مدت ۱۰ سال در مناطق کمتر توسعه یافته معاف از

مالیات می‌باشد. معافیت مالیاتی مناطق آزاد 20ساله است.

ب- درآمد حاصل از فعالیت شرکتها در مناطق کمتر توسعه یافته و مناطق آزاد تجاری هیچ گونه معافیت مالیاتی ندارد.

ج- درآمد حاصل از فعالیت شرکتها در مناطق کمتر توسعه یافته مشمول ۱۰٪ معافیت مالیاتی می‌شود. معافیت مالیاتی مناطق مناطق آزاد ۱۵ ساله است.

د- درآمد ابرازی این شرکتها به مدت ۵ سال در مناطق کمتر توسعه یافته معاف از مالیات می‌باشد. معافیت مالیاتی مناطق آزاد ۱۰ ساله است.

۱۱- در خصوص مالیات بر درآمد اتفاقی(جوایز، هبه و ...) کدام گزینه درست است؟

الف- کلیه درآمدهای اتفاقی مشمول مالیات بر اساس ماده ۱۳۱ ق.م.م. می‌باشد.

ب- کلیه درآمدهای اتفاقی مشمول مالیات بر اساس ماده ۱۰۵ ق.م.م. بوده و مشمول معافیت مالیاتی می شوند.

ج- کلیه درآمدهای اتفاقی مشمول ۵۰٪ معافیت مالیاتی می شوند.

د- کلیه درآمدهای اتفاقی مشمول معافیت مالیات حقوق می شوند.

۱۲- تکالیف مالیاتی شرکتهایی که به موجب قانون، درآمد آن‌ها به طور کامل معاف از مالیات است، چیست؟

الف- از آنجا که معاف از مالیات می باشند، لذا هیچ گونه تکلیف مالیاتی ندارند.

ب- همانند سایر شرکتها مکلف به ارائه اظهار نامه عملکرد و دفاتر قانونی خود به امور مالیاتی می باشند.

ج - همانند سایر شرکتها و بر اساس تکالیف ذکر شده در قانون مالیاتهای مستقیم، مکلف به انجام تمامی تکالیف مالیاتی از جمله ارائه گزارشات خرید و فروش‌های فصلی، اظهار نامه عملکرد و دفاتر قانونی خود به امور مالیاتی می باشند.

د- صرفاً بایستی دفاتر قانونی خود را ارائه نمایند و نیازی به ارائه اظهارنامه نیست.

۱۳- در خصوص مراجع دادرسی مالیاتی کدام گزینه درست است؟

الف- ۵ مرجع به ترتیب شامل: توافق با رئیس اداره امور مالیاتی - هیات حل

اختلاف مالیاتی - شورای عالی مالیاتی - هیات سه‌نفری وزارت اقتصاد - دیوان عدالت اداری

ب- ۳ مرجع به ترتیب شامل: توافق با رئیس اداره امور مالیاتی مربوطه - هیات حل

اختلاف مالیاتی بدوی - هیات حل اختلاف مالیاتی تجدید نظر.

ج- ۲ مرجع به ترتیب شامل: هیات حل اختلاف مالیاتی - شورای عالی مالیاتی.

د- دادرسی صرفاً از طریق هیات حل اختلاف مالیاتی امکان پذیر است.

